

СТУДИЈА ЗАШТИТЕ
Заштићено станиште
„ЗИМОВАЛИШТЕ МАЛОГ ВРАНЦА”

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

Београд, 2022.

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

СТУДИЈА ЗАШТИТЕ

Заштићено станиште
„ЗИМОВАЛИШТЕ МАЛОГ ВРАНЦА”

Београд, 2022.

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

Полазећи од Средњорочног програма заштите природних добара за период 2011 – 2020. године и Годишњег плана заштите природних добара за 2010. годину, а у складу са чл. 42. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010, 14/2016, 95/2018-др.закон и 71/2021), Завод за заштиту природе Србије је завршио вредновање подручја „Зимовалиште малог вранца” и, на основу законских овлашћења, припремио ову Студију као предлог за његову заштиту као заштићеног станишта „Зимовалиште малог вранца”. Студију достављамо Секретаријату за заштиту животне средине града Београда на даљу процедуру у циљу доношења акта о заштити.

Београд, 2022. године

М. П.

Марина Шибалић
в.д. директора Завода

Предложени начин цитирања

Радаковић, М., Стојановић, В., Парезанин, М., Станић, М. & Мишић, Д. (2022): Студија заштите Заштићено станиште „ЗИМОВАЛИШТЕ МАЛОГ ВРАНЦА”. Завод за заштиту природе Србије, Београд.

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

в.д. директора Завода	Марина Шибалић, дипл. инж. арх.
Студија заштите	СТУДИЈА ЗАШТИТЕ Заштићено станиште „ЗИМОВАЛИШТЕ МАЛОГ ВРАНЦА”
Координатор	Милош Радаковић, дипл. биолог
Стручни тим	Милош Радаковић, дипл. биолог мр Верица Стојановић, дипл. биолог Марија Парезанин, дипл. инж. геологије Марина Станић, дипл. просторни планер
Картограф	Данијела Мишић, инж. геодезије
Стручна контрола	
Лектура	
Коректура	Бојана Бојовић
Техничка обрада	Дејан Брајовић, графички дизајнер

Фотографија на насловној страни:

Мали вранац *Microcarbo pygmaeus* на Сави, фото: Maciej Szymanski

САДРЖАЈ

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА СА ПРАВНОМ ОСНОВОМ	11
1. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА	12
2. СУМАРНИ ПРИКАЗ	13
3. КАРТОГРАФСКИ ПРИЛОГ ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА СА РЕЖИМИМА	14
I ИДЕНТИФИКАЦИОНА ЛИСТА	15
1. НАЗИВ ПРИРОДНОГ ДОБРА	16
2. ВРСТА ПРИРОДНОГ ДОБРА	16
3. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ ПРИРОДНОГ ДОБРА	16
4. КАТЕГОРИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА ПРЕМА КЛАСИФИКАЦИЈИ НАЦИОНАЛНОГ ЗАКОНОДАВСТВА И СВЕТСКЕ УНИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ (IUCN)	17
5. МЕЂУНАРОДНИ СТАТУС ПРИРОДНОГ ДОБРА	17
6. ОСНОВНЕ ПРИРОДНЕ И СТВОРЕНЕ ВРЕДНОСТИ	18
7. ГРАНИЦЕ ПРИРОДНОГ ДОБРА	19
8. ПОВРШИНА	22
9. ВЛАСНИШТВО	22
10. ПОСТОЈЕЋИ АКТ О ЗАШТИТИ	23
11. ИСТОРИЈАТ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА	23
II ОПИС ПРИРОДНИХ, СТВОРЕНИХ И ПРЕДЕОНИХ ОДЛИКА	25
1. ПРИРОДНЕ ОДЛИКЕ	26
1.1. Опште одлике врсте	26
1.2. Стање популација у Европи и у Србији	27
1.4. Стање зимујућих популација на Сави у Београду	29
1.5. Остале врсте птица	33
1.6. Историјат истраживања	33
1.7. Положај	33
1.8. Геолошка грађа терена	33
1.9. Хидрогеолошка средина и њене карактеристике	35
1.10. Вегетацијске одлике	36
2. ПРЕДЕОНЕ ОДЛИКЕ	38
2.1. Предеоне одлике природног добра	38
3. СТВОРЕНЕ ОДЛИКЕ	39
3.1. Анализа просторно-планске документације	40

III ТЕМЕЉНЕ ВРЕДНОСТИ ПРИРОДНОГ ДОБРА	43
1. ВРЕДНОСТИ ПРИРОДНОГ ДОБРА	44
2. ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ЗАШТИТУ	45
3. ЗНАЧАЈ И ФУНКЦИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА	45
IV ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ПОДРУЧЈА	47
1. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ПОДРУЧЈА И ФАКТОРИ УГРОЖАВАЊА	48
V ПРЕДЛОЖЕНИ РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ	51
1. ОПИС ЛОКАЛИТЕТА – РЕЖИМ ЗАШТИТЕ II СТЕПЕНА И МЕРЕ ЗАШТИТЕ	52
2. ОПИС ЛОКАЛИТЕТА – РЕЖИМ ЗАШТИТЕ III СТЕПЕНА И МЕРЕ ЗАШТИТЕ	57
3. КАРТОГРАФСКИ ПРИКАЗ СА УЦРТАНИМ ГРАНИЦАМА И РЕЖИМИМА ЗАШТИТЕ НА ОСНОВУ ПОДАТАКА ИЗ КАТАСТРА НЕПОКРЕТНОСТИ, ПОДАТАКА ИЗ КАТАСТРА ИСТРАЖНИХ И ЕКСПЛОАТАЦИОНИХ ПОЉА И ПРОСТОРА, МИНЕРАЛНИХ РЕСУРСА И ПОДЗЕМНИХ ВОДА	58
VI КОНЦЕПТ ЗАШТИТЕ И УНАПРЕЂЕЊА И МОГУЋЕ ПЕРСПЕКТИВЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА	59
1. КОНЦЕПТ ЗАШТИТЕ	60
2. СМЕРНИЦЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ	60
3. МОГУЋЕ ПЕРСПЕКТИВЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА	60
4. ПРОЦЕНА СОЦИО-ЕКОНОМСКИХ ЕФЕКТА ЗАШТИТЕ	61
5. АНАЛИЗА ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА	61
VII НАЧИН УПРАВЉАЊА	63
1. НАЧИН УПРАВЉАЊА И ОБАВЕЗЕ УПРАВЉАЧА	64
2. ФИНАНСИРАЊЕ	64
3. ПОТРЕБНА КАДРОВСКА И ТЕХНИЧКА ОПРЕМЉЕНОСТ УПРАВЉАЧА	65
4. ПРОЦЕНА ПОТРЕБНИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ МЕРА ЗАШТИТЕ	65
5. ПРЕДЛОГ УПРАВЉАЧА	66
VIII ЛИТЕРАТУРА	67
IX ПРИЛОЗИ	71
1. РЕШЕЊЕ О ПРЕТХОДНОЈ ЗАШТИТИ	72
X КАРТОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ	75

**ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗА
ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА СА
ПРАВНОМ ОСНОВОМ**

Део станишта на локалитету III код тошане Нови Београд,
фото: Милош Радаковић

1. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА

Завод за заштиту природе Србије је у складу са чл. 42. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-исправка, 14/2016, 95/2018-други закон и 71/2021) припремио Предлог за стављање под заштиту природног добра – студију заштите Заштићено станиште „Зимовалиште малог вранца”, на територији града Београда.

Мали вранац *Microcarbo pygmaeus* (Pallas, 1773) је строго заштићена дивља врста у Србији на основу Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр: 5/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016), што искључује било какав облик коришћења ове врсте и подразумева трајну забрану њеног убијања и узнемиравања.

У односу на Конвенцију о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска Конвенција), мали вранац, такође, представља строго заштићену дивљу врсту и налази се у Анексу II ове Конвенције.

Мали вранац се налази на Анексу I Директиве о птицама (Директива о очувању дивљих птица/ Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council on the conservation of wild birds). Свака европска земља у којој су присутне популације малог вранца има обавезу дефинисања заштићених подручја у циљу заштите ове врсте, односно подручја еколошке мреже Natura 2000.

Локалитети I и III предложени за заштиту се налазе у обухвату потенцијалног Подручја посебне заштите (proposed Special Protection Area, pSPA) под називом „Ушће Саве у Дунав” и потенцијалног Подручја од значаја за заједницу (proposed Site of Community Importance, pSCI) под називом „Ушће Саве у Дунав и Панчевачки рит” еколошке мреже NATURA 2000, у складу са прописима Европске уније – Директивом о птицама (Директива о очувању дивљих птица/ Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council on the conservation of wild birds) и Директивом о стаништима (Директива о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста/ Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora). Исти локалитети се налазе у оквиру еколошки значајног подручја „Ушће Саве у Дунав” еколошке мреже Републике Србије, односно у обухвату међународно значајног подручја за птице (IBA/ Important Bird Areas) „Ушће Саве у Дунав”. Локалитет II се налази изван наведених подручја.

Бројност јединки малог вранца које користе врбаке на обали Саве за презимљавање достигала је и 10% укупне европске популације ове врсте, док се према последњим подацима удео креће око 5%. Угроженост зимовалишта малог вранца у Београду је велика, с обзиром на то да се налази у самом средишту града. Најзначајнију претњу очувању зимујуће популације малог вранца у Београду представља потенцијално уништавање преосталих приобалних врбака који су кључни за опстанак ове врсте. Имајући у виду да се ради о врсти која има ограничено распрострањење, чија је бројност зимујуће популације опала за готово 50% од почетка мониторинга бројности малог вранца на зимовалишту, јасно је да се ради о изузетно значајном станишту за очување ове врсте.

Вредновањем је закључено да заштићено подручје подржава удео од 5% до 10% европске популације малог вранца и да је од великог значаја за очување зимујуће популације малог вранца у Београду и Србији. На основу оцене испуњености услова за заштиту, а у циљу очувања, заштите, одрживог коришћења и развоја подручја, установљено је да је оправдана даља заштита подручја као Заштићеног станишта „Зимовалиште малог вранца”.

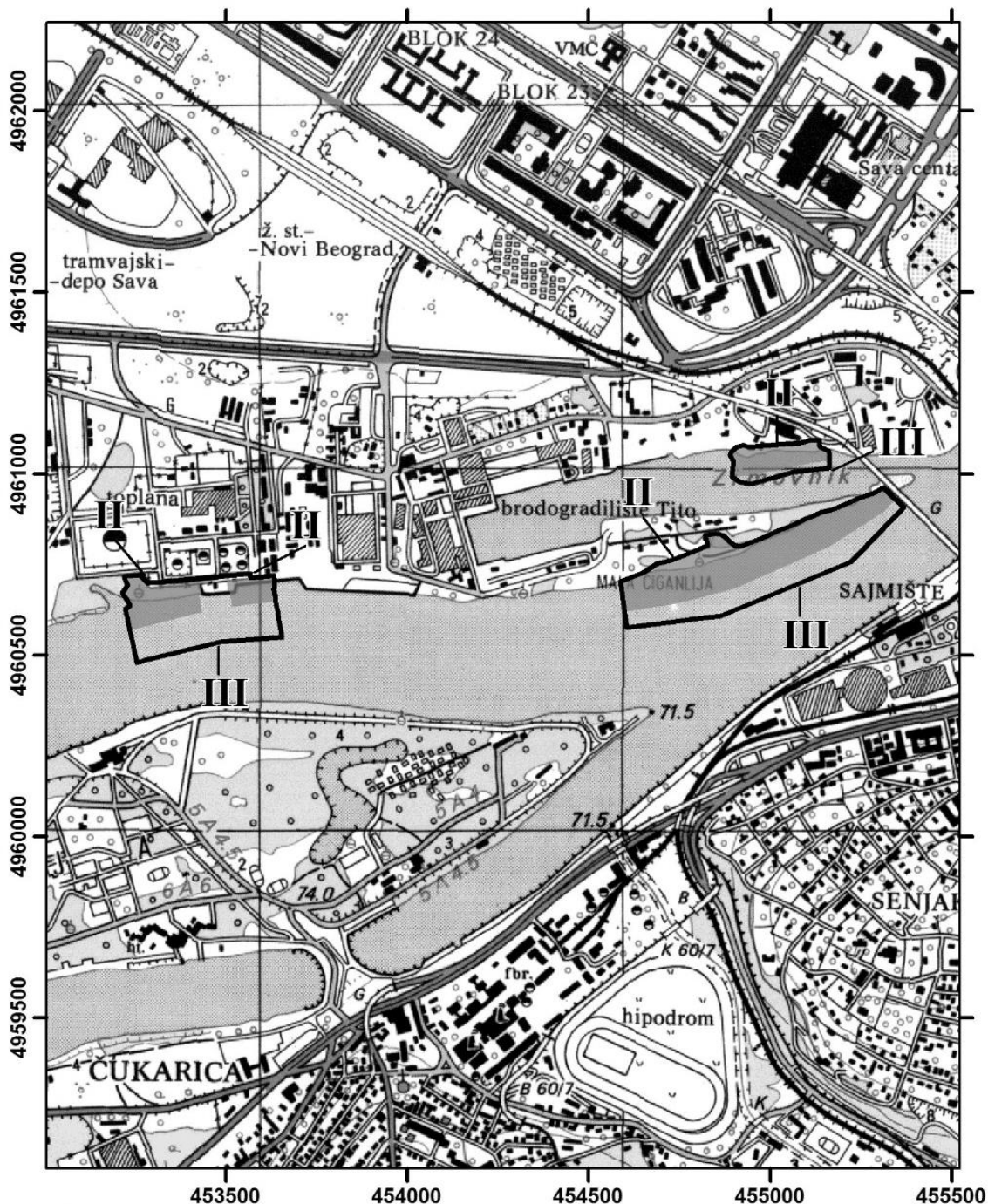
2. СУМАРНИ ПРИКАЗ

Назив	Зимовалиште малог вранца		
Врста	Заштићено станиште		
Категорија	III (трећа) категорија Заштићено подручје локалног значаја		
Режим заштите	II (други) и III (трећи) степен		
IUCN Категорија	IV категорија – подручје управљања стаништем/ врстама у природи		
Међународни статус	Међународно значајно подручје за птице (IBA/ Important Bird Area) „Ушће Саве у Дунав” Потенцијално Natura 2000 подручје (pSPA „Ушће Саве у Дунав” и pSCI „Ушће Саве у Дунав и Панчевачки рит”)		
Површина заштићеног подручја			
Укупна површина	I (први) степен	II (други) степен	III (трећи) степен
22 h 54 a 10 m ²	/	12 h 51 a 65 m ²	10 h 02 a 45 m ²
Границе			
ОПШТИНА НОВИ БЕОГРАД К.О. Нови Београд к.п. бр. 5410/2, 6801, 6628/2, 5396 и 5422 (делови парцела)			
Својина			
државна: 20 ha 43 a 99 m ² (90,68%) јавна: 2 ha 10 a 11 m ² (9,32%)			
Претходна заштита/ Постојећа акта о заштити			
Решење о претходној заштити „Станишта малог вранца (<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>) на Сави у Београду”, број 02 - 3059/1 од 18. новембра 2008. године („Службени гласник” РС, бр. 112/2008)			
Географски положај			
Надморска висина	Централна тачка	Координате у WGS84/UTM пројекцији	
		X	Y
85 m		454429	4960732
Предлог управљача			
Удружење „Зелено плави коридори”, Београд			

3. КАРТОГРАФСКИ ПРИЛОГ ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА СА РЕЖИМИМА

**ЗАШТИЋЕНО СТАНИШТЕ
"ЗИМОВАЛИШТЕ МАЛОГ ВРАНЦА"**

1 : 20 000

Легенда

	Граница ЗС" Зимовалиште малог вранца "	Координате централне тачке (С)
	Режим заштите II (другог) степена	Xc = 454429
	Режим заштите III (трећег) степена	Yc = 4960732

I ИДЕНТИФИКАЦИОНА ЛИСТА

Део врбака на локалитету III код топлане Нови Београд,
фото: Милош Радаковић

1. НАЗИВ ПРИРОДНОГ ДОБРА

„Зимовалиште малог вранца”

2. ВРСТА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Заштићено станиште (Закон о заштити природе „Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010, 14/2016, 95/2018-др.закон и 71/2021).

Заштићено станиште је подручје које обухвата један или више типова природних станишта значајних за очување једне или више популација дивљих врста и њихових заједница.

3. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Заштићено станиште налази се на обалама Саве у Београду, у близини топлане и бродоградилшта у Новом Београду. Подручје се састоји од три физички одвојене целине (локалитета). Положај подручја одређен је следећим граничним координатама:

Граничне тачке лок. I	X	Y	E	N
Север	455137	4961092	20° 25' 58"	44° 48' 07"
Запад	453214	4960671	20° 24' 30"	44° 47' 52"
Исток	455368	4960907	20° 26' 08"	44° 48' 01"
Југ	453255	4960479	20° 24' 32"	44° 47' 46"

Централна тачка за цело добро:

X	Y	E	N
454429	4960732	20° 25' 26"	44° 47' 55"

Надморска висина заштићеног станишта је 85 m.

4. КАТЕГОРИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА ПРЕМА КЛАСИФИКАЦИЈИ НАЦИОНАЛНОГ ЗАКОНОДАВСТВА И СВЕТСКЕ УНИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ (IUCN)

III категорија - заштићено подручје локалног значаја.

IUCN Category 4 – подручје активне заштите, односно, управљања стаништима и врстама, што подразумева такав облик заштите у коме се врше одређене интервенције и примењују одређене активне мере заштите у циљу очувања циљних станишта или врста.

5. МЕЂУНАРОДНИ СТАТУС ПРИРОДНОГ ДОБРА

Заштићено станиште „Зимовалиште малог вранца” се делимично налази у оквиру међународно значајног подручја за птице (IBA) “Ушће Саве у Дунав” и делимично у обухвату потенцијалног Natura 2000 подручја, и то као потенцијално Подручје од значаја за заједницу (proposed Site of Community Importance, pSCI) “Ушће Саве у Дунав и Панчевачки рит” и потенцијално Подручје посебне заштите (proposed Special Protection Area, pSPA) еколошке мреже NATURA 2000 у складу са прописима Европске уније – Директивом о стаништима (Директива о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста/ Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora) и Директивом о птицама (Директива о очувању дивљих птица/ Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council on the conservation of wild birds).

Наведено pSCI предложено подручје се налази на листи 277 потенцијалних pSCI подручја колико их је укупно одређено за територију Републике Србије у оквиру пројекта „Успостављање еколошки значајних подручја EU Natura 2000 на територији Републике Србије” и пројекта IPA 2016 „Continued support to implementation of Chapter 27 in the area of nature protection”. Ова подручја су од значаја за очување типова станишта са Додатка I и станишта дивљих врста биљака и животиња (изузев птица) са Додатка II Директиве о стаништима, док је pSPA подручје од посебне заштите „Ушће Саве у Дунав” једно од 85 са листе коју је Србија за сада припремила као потенцијална Natura 2000 подручја од значаја са аспекта очувања дивљих врста птица.

Република Србија, као држава кандидат, на дан уласка у Европску унију доставља Европској комисији листу предложених Подручја од посебне заштите (pSPAs) и Подручја од значаја за заједницу (pSCIs). Подручја се предлажу у складу са прописима Европске уније и њихов избор је искључиво научни, заснован на стандардним критеријумима и методологијама.

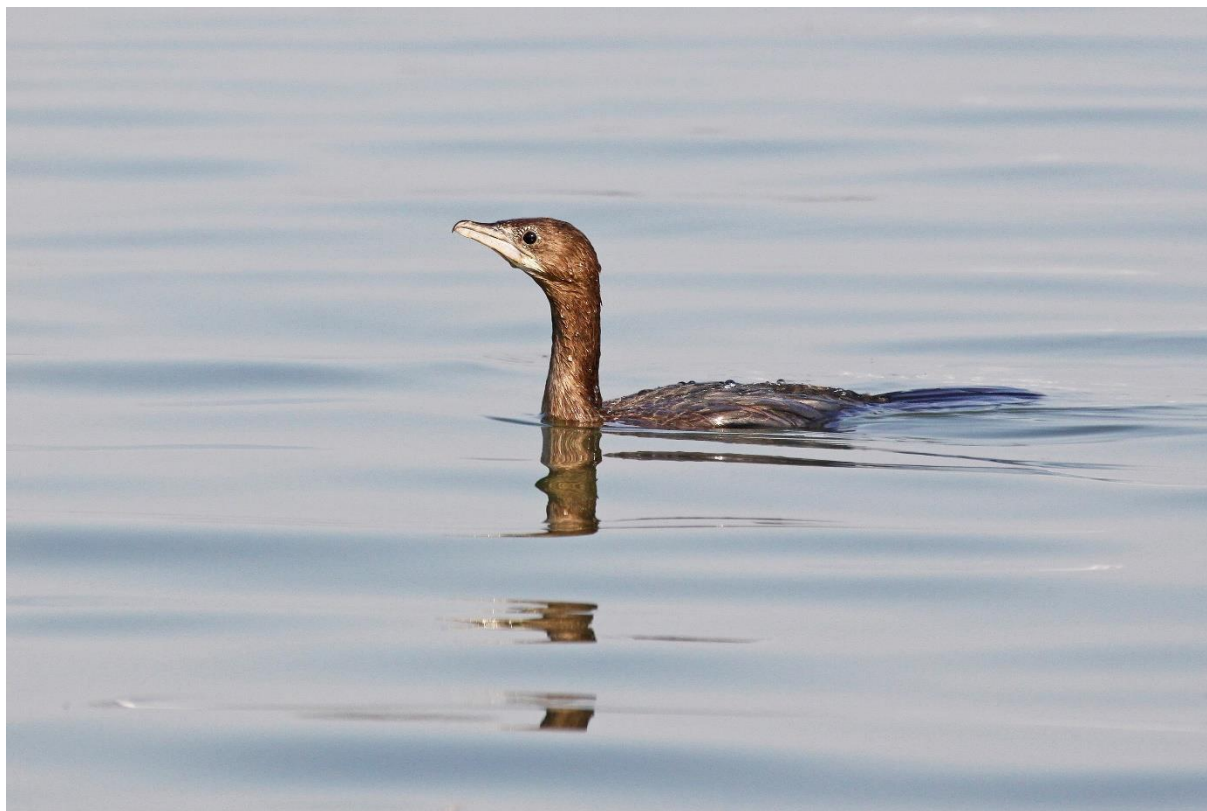
Natura 2000 мрежа заштићених подручја унутар граница Европске уније осмишљена је тако да се на основу наведених директива – Директиве о стаништима и Директиве о птицама, издвоје подручја за заштиту са циљем да се обезбеди дугорочан опстанак највреднијих и најугроженијих врста и станишта Европе.

Стога, готово цело заштићено подручје „Зимовалиште малог вранца” представља потенцијално Natura 2000 подручје.

6. ОСНОВНЕ ПРИРОДНЕ И СТОРОЕНЕ ВРЕДНОСТИ

Средином 90-их година XX века по први пут је забележено зимовање малог вранца (Слика 1.) у Београду. Редовним праћењем у последњих неколико година је примећено да на релативно уском простору на Сави у Београду ова врста птица мочварица зимује у великом броју. Бројност птица које користе врбаке на обали Саве за презимљавање достиже и 10% укупне европске популације ове врсте. Имајући у виду да се ради о врсти која има ограничено распрострањење, јасно је да се ради о изузетно значајном подручју за очување ове врсте. Мали вранац је строго заштићена дивља врста на националном и међународном нивоу и сврстава се међу приоритетне врсте за заштиту на нивоу Европе. У односу на регулативу Европске Уније, мали вранац се налази на анексу I Директиве о птицама (Директива о очувању дивљих птица/ Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council on the conservation of wild birds), те због тога станишта ове врсте представљају потенцијална Natura 2000 подручја.

Најзначајнија вредност самог станишта су врбаце у обалској зони Саве, који су се одржали у фрагментима услед ширења града, градских садржаја и уређења саме обале Саве или су секундарно настали на малим просторима где још увек нема значајнијих инфраструктурних интервенција.

Слика 1. Мали вранац *Microcarbo pygmaeus* (Pallas, 1773), фото: M. Szymanski

7. ГРАНИЦЕ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Локалитет I

Локалитет се налази на територији К.О. Нови Београд и то на деловима к.п. бр. 6801, 6628/2 и 5410/2 и дефинисан је следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	X	Y
1	454587,24	4960702,85
2	454653,01	4960727,93
3	454688,30	4960752,00
4	454730,56	4960762,88
5	454797,30	4960788,58
6	454828,28	4960802,57
7	454821,12	4960830,50
8	454839,52	4960833,40
9	454850,95	4960835,14
10	454860,79	4960833,87
11	454869,84	4960830,22
12	454893,01	4960810,07
13	454904,75	4960801,65
14	454916,05	4960800,01
15	454971,00	4960819,15
16	455023,48	4960842,53
17	455068,02	4960860,31
18	455101,35	4960877,02
19	455141,68	4960893,38
20	455170,73	4960900,60
21	455195,88	4960911,87
22	455223,45	4960922,84
23	455262,11	4960937,34
24	455292,02	4960949,96
25	455313,21	4960961,54
26	455368,06	4960907,13
27	455223,61	4960757,29
28	454863,96	4960608,70
29	454767,25	4960596,24
30	454604,51	4960575,29

Локалитет II

Локалитет се налази на територији К.О. Нови Београд, и то на деловима к.п. бр. 6628/2 и 5396 и дефинисан је следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	Y	X
1	454927,46	4961077,93
2	454941,03	4961074,15
3	455085,91	4961084,90
4	455110,67	4961092,51
5	455136,91	4961092,30
6	455136,06	4961075,59
7	455161,67	4961062,04
8	455164,61	4961015,67
9	455164,58	4961015,67
10	455064,22	4961003,68
11	454948,58	4960972,21
12	454917,03	4960976,36
13	454893,93	4960993,04
14	454898,92	4961032,25
15	454889,14	4961051,31
16	454894,27	4961061,63
17	454908,91	4961074,33

Локалитет Ш

Локалитет се налази на територији К.О. Нови Београд, и то на деловима к.п. бр. 6628/2, 5422 и 6873 и дефинисан је следећим координатама:

Бр. тачке	X	Y
1	453654,20	4960548,99
2	453654,20	4960548,98
3	453654,20	4960548,93
4	453487,48	4960537,00
5	453276,97	4960485,66
6	453254,90	4960478,51
7	453239,63	4960550,05
8	453223,40	4960626,02
9	453237,23	4960636,43
10	453214,26	4960671,18
11	453229,77	4960692,36
12	453219,71	4960716,61
13	453227,72	4960717,42
14	453264,06	4960721,14
15	453285,48	4960698,17
16	453355,77	4960704,66
17	453512,82	4960719,67
18	453569,25	4960724,92
19	453568,89	4960712,77
20	453568,89	4960712,62
21	453568,89	4960712,61
22	453632,73	4960719,23
23	453634,27	4960702,76
24	453633,94	4960685,85
25	453633,93	4960685,73
26	453635,29	4960664,88
27	453635,38	4960664,37
28	453642,46	4960620,92

8. ПОВРШИНА

Укупна површина заштићеног добра износи 22 h 54 a 10 m².
Површине појединачних локалитета дате су у следећој табели:

Локалитети	Површина hа а m ²	%
Локалитет I	12 38 69	54,95
Локалитет II	2 29 18	10,17
Локалитет III	7 86 23	34,88
Укупно	22 54 10	100

9. ВЛАСНИШТВО

Општина	Државна		Јавно	
	Површина		Површина	
	hа а m ²	%	hа а m ²	%
Нови Београд	20 43 99	90,68	2 10 11	9,32

Локалитет I				
Власничка структура	Државно hа а m ²	%	Јавно hа а m ²	%
Површина лок. I	10 85 85	48,17	1 52 85	6,78
II степен	6 25 09	27,73	1 52 85	6,78
III степен	4 60 76	20,44	/	/
Локалитет II				
Површина лок. II	2 29 18	10,17	/	/
II степен	1 74 14	7,73	/	/
III степен	55 04	2,44	/	/
Локалитет III				
Површина лок. III	7 28 96	32,34	57 26	2,54
II степен	2 99 56	13,29	/	/
III степен	4 29 40	19,05	57 26	2,54

10. ПОСТОЈЕЋИ АКТ О ЗАШТИТИ

Подручје нема постојећи акт о заштити.

11. ИСТОРИЈАТ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА

На основу прелиминарних истраживања и утврђивања најзначајнијих локација које обезбеђују повољно станиште у погледу еколошких захтева врсте, издвојене су површине од значаја и донето је Решење о претходној заштити „Станишта малог вранца (*Phalacrocorax pygmaeus*) на Сави у Београду”, број 02 - 3059/1 од 18.11.2008. („Службени гласник” РС, бр. 112/2008), које је било правоснажно годину од доношења. Подручје под претходном заштитом је било одређено следећим границама:

1. Локалитет „Врбак код Сајма” налазио се у оквиру парцеле бр. 22610 К.О. Савски венац. Обухватао је шуму беле врбе на десној обали реке Саве поред карго паркиралишта Београдског сајма. Подручје је било позиционирано на обалној страни и ограничено бетонираним насипом, а у води је обухватало појас од 50 m од последњих постојећих стабала беле врбе.
2. Локалитет „Доњи шпиц Аде” налазио се у оквиру парцеле 13864/2 К.О. Чукарица. Обухватао је приобални шумски појас беле врбе и тополе од узводног краја Аде, односно од ограде градилишта моста преко реке Саве, и протезао се узводно до првог рени бунара. Ка унутрашњости Аде граница је ишла насипом, а према матици реке граница је ишла линијом од 50 m удаљености од последњих приобалних стабала.
3. Локалитет „Мала Циганлија” налазила се у оквиру парцеле број 5412 К.О. Нови Београд. Обухватао је приобални појас стабала беле врбе на јужној обали Мале Циганлије. Био је ограничен земљаним путем, а у води је обухватао појас 50 m од последњих приобалних стабала беле врбе.

II ОПИС ПРИРОДНИХ, СТВОРЕНИХ И ПРЕДЕОНИХ ОДЛИКА

Железнички мост на рути прелета малих вранаца ка ноћилишту,
фото: Милош Радаковић

1. ПРИРОДНЕ ОДЛИКЕ

1.1. Опште одлике врсте

Мали вранац (Слика 2.) припада породици вранаца или корморана (*Phalacrocoracidae*), која укупно има око 40 врста. Вранци су птице везане за водена станишта и широко су распорстрањени на свим континентима. Настањују, како морске, тако и копнене биотопе. Хране се, углавном, рибом и веома добро су прилагођени роњењу и пливању.

У Србији живе две врсте вранаца: велики вранац *Phalacrocorax carbo* (L.) и мали вранац *Microcarbo rugosus*. Велики вранац је птица величине 70-120 cm, црне боје перја. Мали вранац је птица средње величине (50 cm), претежно је црне боје са браон тоновима на врату и глави.

Вранци су колонијалне птице и гнезде се у групама од неколико десетина, па до неколико стотина парова. Колоније се, углавном, налазе у барским подручјима на ниским врбама и у трсци. Углавном се ради о мешовитим колонијама у којима се, поред вранаца, гнезде и различите врсте чапљи.

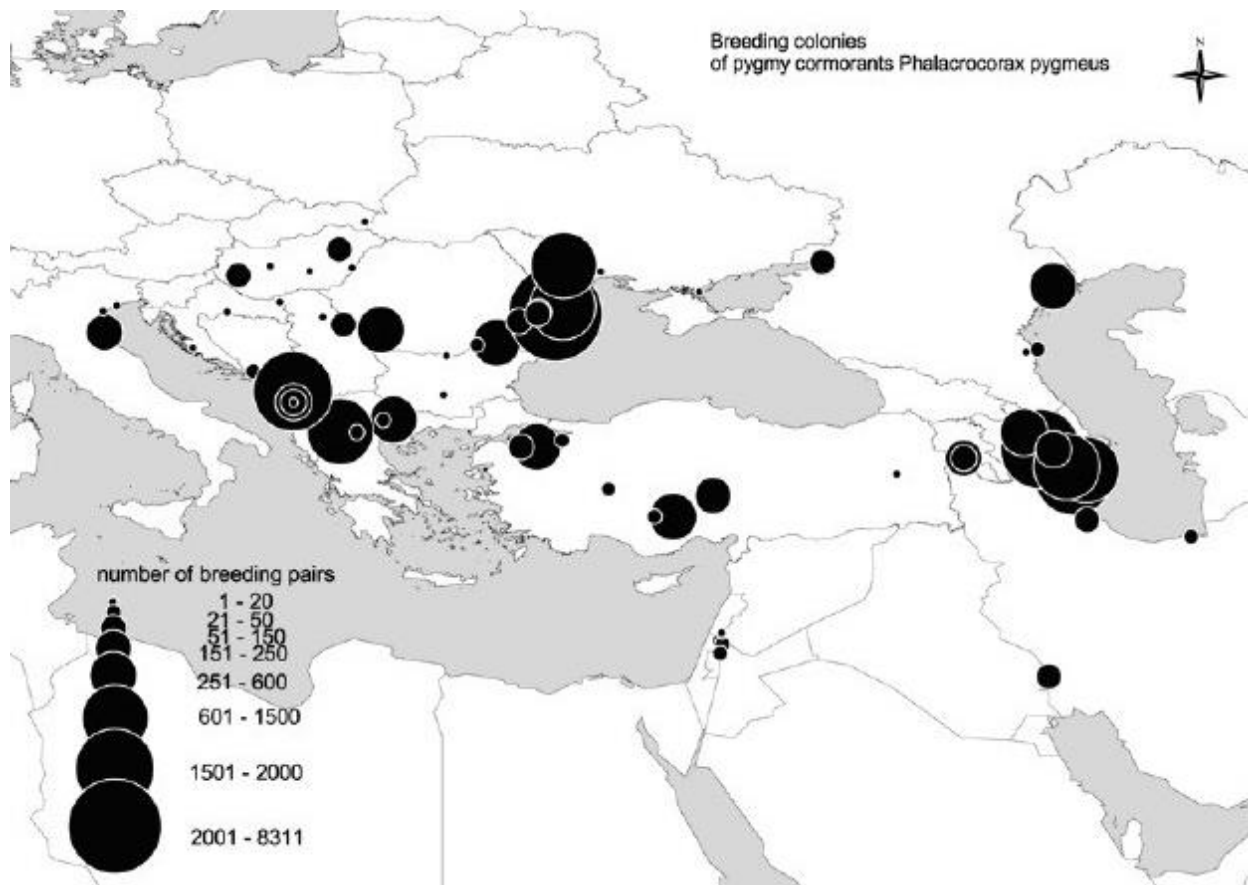
Није изразита селица тако да се током зиме задржава у Србији, с тим што се окупља у јата и задржава се уз веће реке и водене површине.

Слика 2. Мали вранци *Microcarbo rugosus* на одморшту, фото: М. Szumanski

1.2. Стање популација у Европи и у Србији

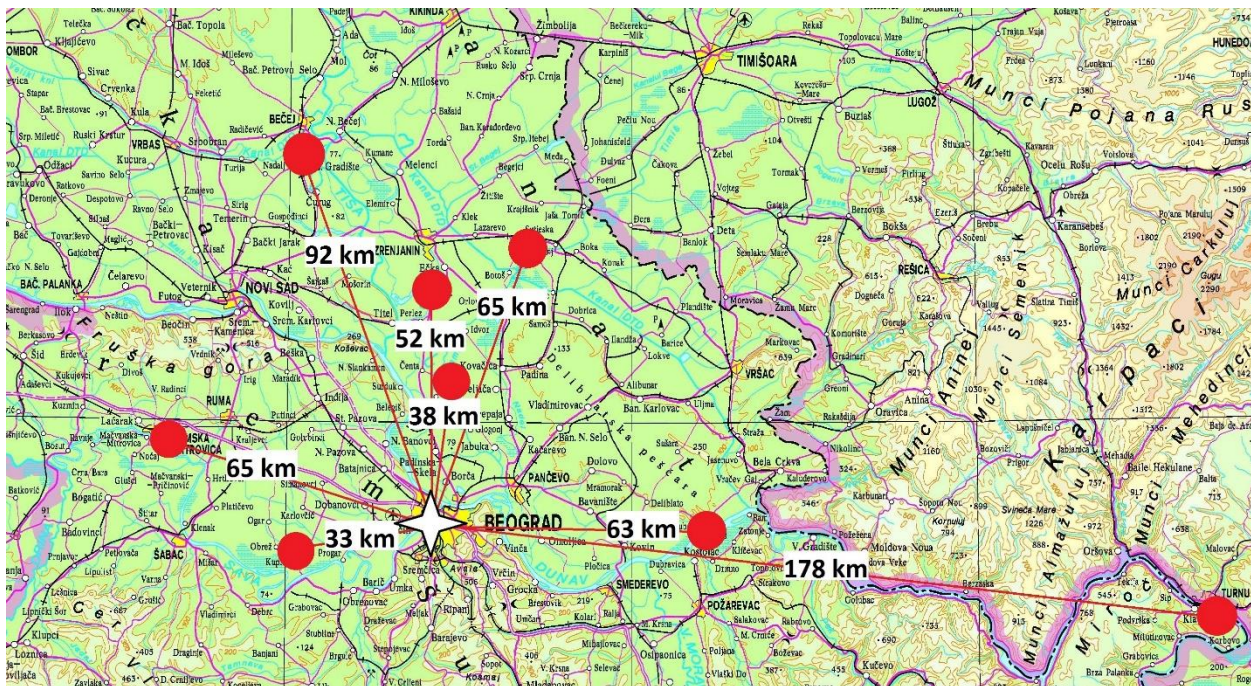
Процењује се да се у Европи данас гнезди 37600-50400 парова (Birdlife, 2015) малог вранца. Његово распрострањење релативно је ограничено и присутан је у југоисточној Европи и западним деловима Азије (Мала Азија, Блиски Исток). Најзначајнија гнездилишта налазе се уз обале Црног и Каспијског мора, у делти Дунава и, такође, на Скадарском језеру у Црној Гори (Слика 3).

Слика 3: Глобална дистрибуција малог вранца и преглед најзначајнијих гнездилишних колонија (Преузето из Voskamp et al, 2005)

Puzović i sar. (2003) су проценили да се у Србији гнезди око 500 парова малог вранца. Након 2003. године, број гнездећих парова је знатно већи и вероватно се креће око 1000 парова с обзиром да је у последњих неколико година дошло до значајнијег пораста бројности у неким колонијама (Ham, 2007; Gergelj i sar. 2007). Последње процене у Србији показују да је бројност у Србији 900-1600 гнездећих парова (Puzović i sar. 2015). У Србији се мали вранац гнезди искључиво у Војводини, и то на Обедској бари, Царској бари, Лабудовом окну, Бечејском рибњаку, Малој Врбици код Кладова (Puzović i sar. 2009), а у мањем броју и у Баранди, на рибњаку код Сутјеске и у близини Сремске Митровице (Puzović i sar. 2006) (Слика 4).

У XIX веку, мали вранац је био знатно распрострањенији и бројнији на подручју југоисточне Европе (Voskamp et al. 2005). Према неким подацима (Cowless, 1981), у средњем веку је мали вранац био распрострањен чак и у западној Европи, па и на Британским острвима. У Србији се мали вранац крајем XIX и почетком XX века гнездио готово на свим већим рекама, језерима и барама (Матвејев, 1950). Интересантно је да се тада гнездио и у централним деловима Србије, у Поморављу.

Слика 4: Положај актуелних гнездилишта малог вранца у Србији и њихова удаљеност од зимовалишта на Сави у Београду

Ситуација је нагло погоршана од средине XX века, када долази до великих интервенција и регулационих захвата на рекама, исушивања и мелиорације влажних подручја широм Европе. Због уништавања природних станишта долази до наглог смањена бројности популација малог вранца, па и до престанка гнезђења на територији Србије. Обедска бара је била једно од најзначајнијих гнездилишта ове врсте. Максимална забележена бројност износила је око 800 парова, али је већ после 1960. године мали вранац престао да се гнезди на овом подручју, да би поново започео гнезђење тек 2004. године (Puzović i sar. 2006).

Постепени опоравак популација на европском нивоу почиње у 80-им годинама прошлог века, када долази и до благе експанзије на север, према централним деловима Европе (Voskamp et al. 2005). Гнездеће популације у Србији почињу да се опорављају 80-их година прошлог века, када се поново активирала колонија у Дубовачком риту (Ham, 2007). Приметно опорављање локалних гнездећих популација почиње почетком XXI века, када се појављују и на новим гнездилишним локацијама као што су Баранда код Опова и рибњак код Сутјеске у Банату (Puzović i sar. 2006). Последње процене у Србији показују да је бројност у Србији 900-1600 гнездећих парова (Puzović i sar. 2015).

Разлози овог опоравка нису јасно утврђени, али се претпоставља да је то последица деловања више фактора, и то (Voskamp et al, 2005):

1. боље заштите саме врсте и њених станишта;
2. веће доступности хране услед еутрофикације језера и бара и експанзије различитих облика аквакултура;
3. повећаног броја вештачких водених површина насталих копањем речних седимената и градњом резервоара за потребе водоснабдевања и производње енергије;
4. смањења хемијске загађености вода, која је повезана са редукцијом тешке индустрије у источној и централној Европи.

1.3. Статус заштите малог вранца у Србији и у Европи

Мали вранац је строго заштићена дивља врста у Србији на основу Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016), што искључује било какав облик коришћења ове врсте и подразумева трајну забрану њеног убијања и узнемиравања.

У односу на Конвенцију о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска Конвенција), мали вранац, такође, представља строго заштићену врсту и налази се у Анексу II ове Конвенције.

Мали вранац се налази на Анексу I Директиве о птицама (ЕЕС 79/409). Свака европска земља у којој су присутне популације малог вранца има обавезу дефинисања заштићених подручја у циљу заштите ове врсте, односно подручја еколошке мреже Natura 2000, даном приступања државе Заједници ЕУ.

1.4. Стање зимујућих популација на Сави у Београду

Лига за орнитолошку акцију спроводи детаљни мониторинг птица на подручју Саве у Београду од јесени 2007. године. Посматрање птица се врши током целе године, али је најинтензивније током зимских месеци (октобар – март) када су мали вранци присутни у већем броју. У том периоду посматрања се врше три пута месечно, а у осталим месецима само једном месечно до 2012. године. Након 2012. године бројање је спроводено једним изласком на дефинисаним тачкама у децембру или крајем новембра. Бројање у самим врбацама је тешко изводљиво и веома непрецизно због велике концентрације птица на малом простору. Из тог разлога се пребројавања птица врше тако да се броје птице које долећу у врбаке на ноћење. Бројање врше најмање три орнитолога-посматрача истовремено са различитих локација (Ушће Саве у Дунав, Савско језеро, савски кеј на Новом Београду). Оваква методологија обезбеђује веома прецизне податке о бројности. Прикупљени подаци приказани су у Табели 1.

Угроженост зимовалишта малог вранца *Microcarbo pygmaeus* (Pallas, 1773) у Београду је велика с обзиром да се налази у самом средишту града. Најзначајнију претњу очувању зимујуће популације малог вранца у Београду представља уништавање преосталих приобалних врбака који су кључни за опстанак ове врсте. Један од биотопа на коме су зимовали мали вранци, низводни шпиц Аде Циганлије (Слика 5), уништен је 2007. године за потребе изградње моста преко Саве. Тада је и покренута иницијатива од стране Дирекције за грађевинско земљиште и изградњу Београда, Лиге за орнитолошку акцију и Завода за заштиту природе Србије да се преостали приобални биотопи обрасли врбама заштите на одговарајући начин, односно да се обезбеди очување популације малог вранца, која зимује у Београду.

Слика 5: Мали вранци на Сави у Београду, фото: М. Szymanski

Табела 1. Преглед бројности малог вранца на ноћењу на Сави код Аде Циганлије у периоду 2007-2010. Подаци се односе на максималну забележену бројност за дати месец. Подаци су преузети из извештаја Лиге за орнитолошку акцију Србије

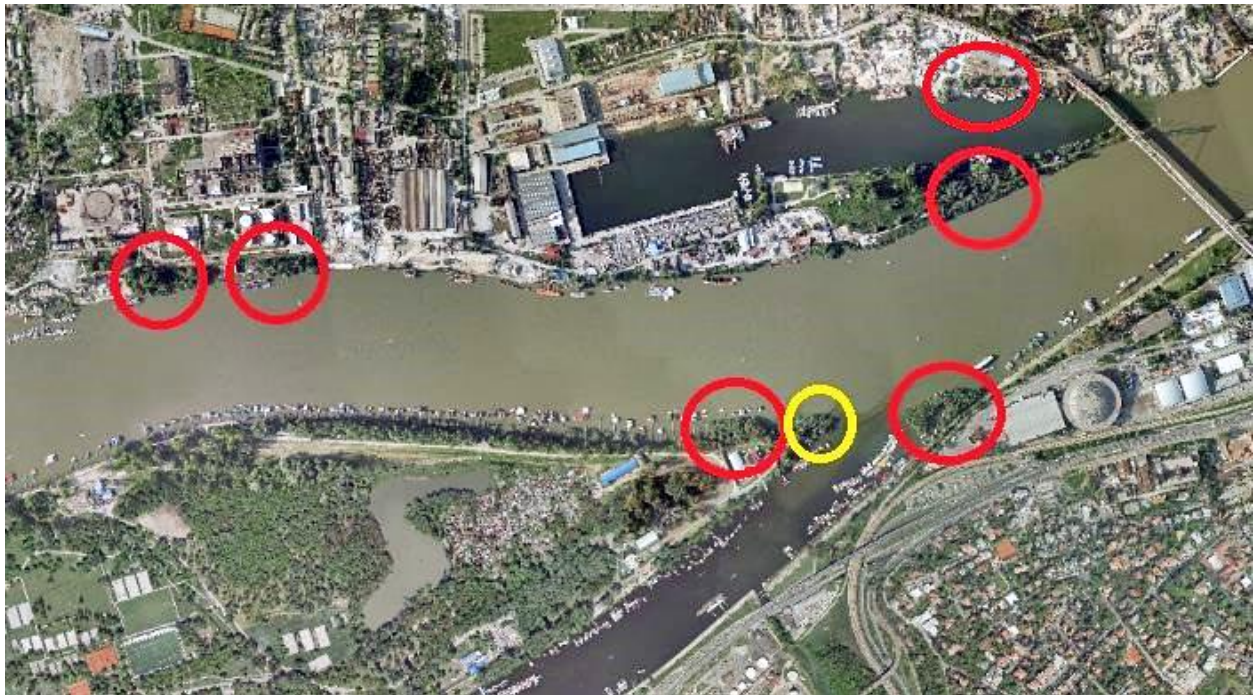
	Октобар	Новембар	Децембар	Јануар	Фебруар	Март
2007/2008	400	4900	6700	1100	4000	300
2008/2009	1300	3000	5000	1900	1200	1900
2009/2010	1400	5300	6300	2500	2500	2500
Просек	1033,33	4400	6000	1833,33	2566,66	1566,66

Након ових детаљних праћења бројности до 2012. године, бројност малих вранаца на ноћилиштима је праћена само у децембру или изузетно крајем новембра (Табела 2).

Табела 2. Преглед бројности малог вранца на ноћењу на Сави код Аде Циганлије за период 2010-2015. Подаци Лиге за орнитолошку акцију Србије

Датум	Бројност
30.11.2010.	5488
16.12.2011.	6504
21.12.2012.	1265
17.12.2013.	2167
10.12.2014.	5000
09.12.2015.	3800

Из резултата мониторинга види се да мали вранци највећу бројност достижу у новембру и децембру. Највећа бројност забележена је у децембру 2007. године када је евидентирано 6728 јединки. Прерачунавањем у односу на укупну европску популацију малог вранца, можемо закључити да на веома малом подручју у Београду зимује више од 10% свих европских јединки ове врсте. Посебно је значајно да број малих вранаца није драстично опао након почетка изградње моста и да су, за сада, успели да се прилагоде повећаном узнемиравању. Такође, посебно треба узети у обзир неповољне екстремне услове средине током јануара и фебруара 2012. године, када се у децембру 2012. бележи значајан пад бројности.

Слика 6: Положај актуелних и некадашњих ноћилишта малог вранца на Сави
(жуто: шпиц Аде Циганлије који је уништен изградњом моста на Ади)

У 2007. години птице су ноћиле у врбаку на доњем шпицу Аде Циганлије (Слика 6). Након уништења врбака за потребе изградње моста, птице су се преселиле у врбак на десној обали Саве, у близини Сајма, низводно од ушћа Топчидерске реке. Након примедбе на заштиту станишта на локацији код Сајма од стране ЈП „Београдводе”, уз аргументацију да је врбак израстао на подручју обалоутврде која је зарасла услед непостајања финансијских средстава за њено одржавање, а да је праћењем утврђено да локација није једино и најзначајније ноћилиште малих вранаца, током 2016. године локација код Сајма је искључена из заштите, у односу на првобитно планирану за заштиту 2013. године. Такође, при већој бројности птица, или услед узнемиравања на осталим локацијама, мали вранци ноће и у уском појасу врба на левој обали Саве код београдског бродоградилшта (локалитет I) (Слика 7), као и иза локалитета I у рукавцу (локалитет II). Током 2010. и 2011. и све до данас примећено је ноћење малих вранаца у врбацама на локалитету III у кругу београдске топлане (Слика 8).

*Слика 7. Станиците зимовалишта малог вранца на Сави у Београду (Локалитет I),
фото: М. Радаковић*

*Слика 8. Станиците зимовалишта малог вранца код топлане (Локалитет III),
фото: М. Радаковић*

1.5. Остале врсте птица

Шире подручје ушћа Саве у Дунав представља значајно подручје за миграцију птица. На Сави око заштићеног подручја евидентиран је већи број врста птица. Међу њима доминирају мочварице, и то, пре свега, глуvara *Anas platyrhynchos*, лиска *Fulica atra* и обични галеб *Larus ridibundus* и у мањем броју мала бела чапља *Egretta garzetta*. Ове врсте се у већим концентрацијама јављају само током зимских месеци. Није евидентирано концентрисање ниједне од ових врста у оквиру заштићеног подручја, тако да немају већег значаја за планирање заштите. У врбацама унутар заштићеног станишта се гнезде искључиво широко распрострањене и честе синантропне врсте као што су црноглава грмуша *Sylvia atricapilla*, велика сеница *Parus major*, сива врана *Corvus cornix*, сврака *Pica pica*, голуб гривнаш *Columba palumbus*. Ове врсте немају посебан значај за заштиту.

1.6. Историјат истраживања

Мали вранац се редовно гнездио у близини Београда у Панчевачком рити све до половине XX века (Матвејев, 1950). Услед обимних мелиоративних захвата на подручју Панчевачког рита и услед уништавања природних станишта, мали вранац престаје да се гнезди и од тада се виђа само током миграције и зимовања на подручју око Београда. Први конкретни подаци о зимовању малог вранца у Београду датирају с краја 80-их када је евидентирано окупљање и ноћење малих вранаца на Великом ратном острву. Средином 90-их година прошлог века, ноћиште малих вранаца на Великом ратном острву се премешта на врбак на низводном шпицу Аде Циганлије (Слика 9). Бројност малих вранаца се почетком 1990-их процењивала на 500 јединки, да би постепено расла на 1080 јединки 1996. године и 1200 јединки 2001. године (Simić i Tucakov, 2004).

Проблем заштите ових станишта је актуализован у протеклој деценији када је започета реализација пројекта савског моста код Аде Циганлије. Према пројекту, један од стубова моста је постављен управо на низводни шпиц Аде, где су мали вранци ноћили. У циљу изналагања решења за очување ове врсте у Београду, Лига за орнитолошку акцију Србије, Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда и Завод за заштиту природе Србије иницирали су заједничку акцију редовног праћења зимујућих популација и заштите преосталих врбака на том делу Саве. Стручни тим Завода за заштиту природе Србије који је започео и учествовао у теренским истраживањима чинили су: Горан Секулић (дипл. биолог, орнитолог и руководилац студије), мр Верица Стојановић (дипл. биолог, ботаничар), др Душан Мијовић (дипл. инж. геологије), Драган Цвијић (дипл. просторни планер) и Живко Вукасовић (инж. геодезије, картограф).

1.7. Положај

Заштићено станиште „Зимовалиште малог вранца” налази се на левој обали Саве у Београду, у близини топлане и бродоградилшта у Новом Београду. Подручје се састоји од три физички одвојене целине (локалитета).

1.8. Геолошка грађа терена

Простор Чукаричког рукавца у геолошком смислу припада Шумадијско-вардарској зони, а обала Саве наспрам њега јужном ободу Панонског басена. И поред тога, истражни простор који представља зимовалиште малог вранца је прилично хомогене грађе. Творевине овог дела квартара су распрострањене у оквиру алувијалне равни реке Саве. Представљене су седиментима флувијалног генетског типа у којима су на основу морфогенетских и геолошких карактеристика издвојене речне терасе (t) и фације корита (a) (Марковић и сар. 1985).

Полигенетске насlage квартарне старости, међу којима доминирају седименти флувијалне секвенце (t, a, ...) прекривају у подини дебеле миоценске и плиоценске секвенце (Димитријевић, 1995).

Насlage речне терасе (t) реке Саве налазе се на апсолутним висинама 75-80 m, а изграђују их песковити шљункови и пескови са сочивима песковитих глина. Дебљина терасних седимената одређена је на основу многобројних макрофосила холоценске (старије) старости, који карактеришу повремено плитке воде. У седиментолошком погледу, то су хетерогени седименти лоше сортираности, образовани при релативно ниској енергији и карактеришу их јако ситна зрна и знатан степен алтерације (Марковић и сар. 1985).

Седименти су најчешће жуто – смеђе боје, са честим гвожђем и карбонатним конкрецијама. Што се тиче литолошког састава, доста су хетерогени. Поред алевритске и глиновите компоненте, местимично се запажа и веће присуство песка. Седименти су одређени као алевритске глине, а мање су одређени као алеврит – песак.

У погледу минералног састава најчешће се запажа доминирање хематита и релативно изражена заступљеност епидота, амфибола, граната, затим пироксена, хромита, циркона и др. Такође, у лакој фракцији знатно је учешће алтерисаних минерала. Кварц је највише заступљен, али у односу на остале формације, његов садржај је доста низак. Такође, могуће је присуство калцита и мусковита (Марковић и сар. 1985).

У завршном делу налазе се преталожене лесоидне глине са карбонатним конкрецијама. Дебљина ових седимената износи од три до десет метара. Ови седименти су богати фосилном фауном.

Седименти фације корита (a) распрострањени су дуж Саве и представљају их пескови, песковите глине, ређе шљункови. Шљункови и глиновити седименти најчешће су у виду сочива, са наглим бочним и вертикалним смењивањем. Код њих се уочава фина стратификација и правилност у седиментацији и фацијалном распореду, што јесте особеност алувијалне фације. Дебљина им варира од једног до пет метара.

Слика 9. Плавни део станишта на десној обали Саве, фото: Г. Секулић

1.9. Хидрогеолошка средина и њене карактеристике

Хидрогеолошка својства стена и типови издани

Распрострањење седимената са истом структуром порозности, али различите гранулације и степена заглињености и других карактеристика на територији природног добра, условило је сложеност хидрогеолошких односа истражног терена. На основу хидродинамичких услова и распрострањења у хоризонталној, односно вертикалној равни посматрања издвојених литолошких чланова, развијен је збијени тип издани у квартарним седиментима.

Збијени тип издани на истражном подручју је доминантно распрострањен, с обзиром да су развијене наслаге које карактерише интергрануларни тип порозности. Збијени тип издани развијен је у свим заступљеним седиментима истражног простора. Разлике међу њима постоје у водоносности, коефицијенту филтрације и карактеру нивоа подземних вода.

Алувијалне наслаге изграђују шљункови, пескови и валутци кристаластих стена местимично заглињени. У приповршинској зони веће је учешће ситнозрних и прашинастих пескова, понегде и суглина. Коефицијент филтрације (k) алувијалних наслага се изражава у 1×10^{-2} cm/c и мање. Збијени тип издани који се формира у седиментима флувијалне секвенце нема повољне филтрационе карактеристике услед великог процентуалног учешћа глиновитих честица, суглина али и честица веома fine гранулације. У овим седиментима због тога настају забаривања, али они представљају заштиту водоносним хоризонтима из којих се врши водоснабдевање.

Прихрањивање издани врши се инфилтрацијом атмосферских и површинских вода, а ређе притицајем из дубљих делова терена. Ово је посебно изражено с обзиром да је Чукарички рукавац замуљен и да је због тога готово прекинута хидрауличка веза површинских и подземних вода.

Дренарање издани врши се природно преко остатака тока Краљевац, или рени бунара за јавно водоснабдевање.

Рањивост хидрогеолошке средине

Рањивост хидрогеолошке средине представља скуп битних хидрогеолошких карактеристика које одређују могућност слободног загађења услед човекових активности, и истовремено су ограничавајући фактор у намени површина.

Рањивост хидрогеолошке средине зависи од:

- времена проводности инфилтриране воде и загађивача;
- релативне количине загађивача која може да обогати подземне воде;
- капацитета самопречишћавања геолошке средине кроз коју филтрира вода са загађивачем.

Рањивост хидрогеолошке средине се исказује описно као екстремна/изузетна (Е), висока (В), умерена (У) или ниска (Н), а до ове поделе дошло се на основу хидрогеолошких услова средине, односно параметара водоносности.

За ширу територију природног добра, с обзиром на изузетну откривеност седимената и развијену порозност, треба урадити карту рањивости хидрогеолошке средине, како би могло да се управља јединствено на нивоу интегралног система, али и планира намена површина у складу са могућностима хидрогеолошке средине.

На основу доступних података и спроведене анализе, као прелиминарно зонирање у смислу заштите хидрогеолошке средине издвојени су као:

- изузетно рањиви - остаци фосилних токова, изданска ока
- високо рањиви - лесоидни барски седименти, наслаге речне терасе
- ниске рањивости - седименти фације мртваја, делувијум и пролувијум.

1.10. Вегетацијске одлике

По свом биљногеографском положају Београд се налази на граници два фитогеографска региона: 1. Понтско-јужносибирског (на северу у Војводини) и 2. Средњеевропског региона (Балкански подрегион, Мезијска провинција), у брдском подручју јужно од Саве и Дунава (Јовановић, 1994).

С обзиром на величину, географски положај, климатске, геолошке, хидролошке, педолошке и историјске одлике, а нарочито с обзиром на динамику и неуједначеност урбанизације, подручје града Београда обилује различитим категоријама станишта. Пре свега, уочљива је доминација антропогено насталих станишта (тзв. рудерална станишта), док је врло мали број станишта која представљају остатке првобитних (примарних) заједница шума, влажних ливада, мочвара и сл. Такав случај је и са предметним подручјем које насељава мали вранац. Ради се о три раздвојене локације где осим рудералних станишта има и остатака очуваних шумских заједница:

- I. појас на левој обали Саве – бродоградилште
- II. рукавац иза бродоградилшта
- III. врбази код новобеоградске топлане.

Слика 10. Заједнице врбе са појединачним стаблима топола на левој обали Саве, фото: Н. Секулић

За разлику од шпица Аде, где се на малом простору налази неколико фрагмената различитих шума, на уском делу обале на левој страни реке Саве (Слика 10), констатоване су шуме беле врбе са спорадично „залуталим” примерцима беле и црне тополе. На трећој локацији код новобеоградске топлане, у два раздвојена шумска фрагмента, где бројношћу и величином доминирају стабла тополе, значајно учешће у нижим спратовима, поред беле врбе, заузимају инвазивна врста багремац (*Amorpha fruticosa*), пајасен (*Acer negundo*) и пенсилвански јасен (*Fraxinus pennsylvanica*).

Како су две локације биле (и још увек су) изложене снажном и дуготрајном антропогеном деловању (бродоградилиште, зимовник за чамце, туризам и угоститељство, спорт), флора овог мини комплекса је под директним и индиректним утицајем, те је претрпела промене. За разлику од вегетације у којој је, услед негативних фактора, дошло до смањења диверзитета и површина првобитних биљних заједница (шумских и ливадских), биљни фонд овог подручја се повећао. Оно што је негативна последица јесте губитак многих аутохтоних и, у флори Србије ретких, врста биљака на рачун повећања бројности алохтоних представника. Фрагменти шума *Populeto-Salicetum* на трећој локацији остали су поштеђени од даље антропогенизације, захваљујући неприступачном положају (топлана са једне стране и река Сава са друге).

2. ПРЕДЕОНЕ ОДЛИКЕ

2.1. Предеоне одлике природног добра

Заштићено подручје се налази на обалама Саве у високо урбанизованом окружењу. Ради се о равничарском простору смештеном у алувиону реке. Ниско побрђе које почиње да се издиже на десној обали Саве према Сењаку и Топчидеру практично нема значајнији предеони значај за саме заштићене локације које се налазе непосредно уз речно корито. Мост преко Саве на Ади Циганлији већ доминира овим простором. Пилон моста у потпуности мења изглед овог простора.

Оно што је неопходно истаћи је да станишта малог вранца на левој обали Саве, иако измењена, представљају једине преостале врбаке уз обалу Саве између Аде Циганлије и Великог ратног острва. Изградњом насипа и обалоутврда потпуно је измењен изглед приобалног дела и уништени су сви облици природне вегетације.

Још једна од карактеристика овог простора је и велики број привремених пловних објеката (сплавова) који, практично, представљају баријеру између обале и реке. Изузетак је станиште на левој обали Саве где не постоји ниједан пловни објекат.

Ово заштићено подручје, иако мале површине, има значаја за цео предео с обзиром да представља једине преостале облике приобалне вегетације (Слика 11) на простору између Аде Циганлије и Великог ратног острва.

Слика 11. Део врбака на левој обали Саве (иза локалитета I), фото: М. Радаковић

3. СТВОРЕНЕ ОДЛИКЕ

Заштићено подручје и простор око њега је у потпуности измењено човековим деловањем, тако да не постоје исходни облици природних станишта.

Обале Саве у Београду су у потпуности утврђене тако да не постоје плавна подручја. Изузетно, као што је случај на локацији код београдског сајма, могу да се јаве мањи речни наноси унутар речног корита на којима се формира вегетација карактеристична за плавна подручја (врбе, тополе). Рељеф и изглед обала и речних острва је, такође, значајно измењен човековим интервенцијама. Повезивањем Аде Циганлије са Чукарицом и формирањем Савског језера, односно Чукаричког рукавца, у великој мери је измењен овај простор. Такође, на левој обали Саве, вештачки је формирана марина, односно зимовник за чамце, на тај начин што је некадашња речна ада Мала Циганлија спојена са Новим Београдом.

*Слика 12. На највећем делу обала Саве у Београду потпуно одсутвује приобална вегетација,
фото: М. Радаковић*

Простор у залеђу заштићеног подручја је знатно измењен и урбанизован (Слика 12). Уз станиште малог вранца на левој обали се налази индустријска зона (бродоградилеште). Таква инфраструктура донекле доприноси и очувању ових станишта, јер су она на неки начин изолована и отежан је и ограничен приступ људи. Непосредно уз једну од локација зимовалишта малог вранца (локација I) налази се стамбено насеље са површином од око 5 ha.

Тренутно најзначајнију измену на овом простору представља изградња моста преко Саве. За потребе изградње моста уништено је једно од станишта на коме су мали вранци ноћили, врбак

на низводном шпицу Аде. Као изузетно велики инфраструктурни објекат, мост је знатно изменио изглед предела.

На самим локалитетима - врбацама нема израженијих облика коришћења ресурса и простора. Врбаца се налазе у релативно уском, плавном појасу уз реку, који није погодан за трајно насељавање или коришћење.

Дрвеће у врбацама је, углавном, младо, тако да нема значајнију вредност са аспекта експлоатације.

Лов није дозвољен на читавом градском подручју, па тако ни у зони врбака и на простору око њих. Простор око врбака није атрактиван за спортски риболов, поготово не у зимским месецима, када су присутни мали вранци.

3.1. Анализа просторно-планске документације

Природно подручје које се предлаже за заштићено станиште (ЗС) под називом „Зимовалиште малог вранца” налази се у границама Просторног плана Републике Србије 2010-2014-2020. („Службени гласник РС”, бр. 88/2010), Регионалног просторног плана Административног подручја Београда („Службени лист Града Београда”, бр. 10/2004 и 38/2011), Генералног урбанистичког плана Београда („Службени лист града Београда”, бр. 11/2016, даље: ГУП Београда), Плана генералне регулације грађевинског подручја седишта јединице локалне самоуправе – град Београд, целине I-XIX („Службени лист града Београда”, бр. 20/2016, 97/2016, 69/2017, 97/2017, 72/2021 и 27/2022, даље: ППР Београда) и Плана генералне регулације зелених површина Београда („Службени лист града Београда”, бр. 11/2016). ЗС „Зимовалиште малог вранца” налази се и у обухвату Генералног урбанистичког плана Београда 2041, који је у фази израде. За потребе ове студије, анализирали су ГУП Београда и ППР Београда.

Београдско приобаље у просторном смислу представља специфичан, претежно линеаран систем у матрици града, који повезује централну, средњу и периферну зону Београда, и у оквиру којег су заступљене готово све активности и садржаји присутни на територији ГУП Београда. Београдско приобаље је подељено на секторе, међу којима су и лева и десна обала Саве. ЗС „Зимовалиште малог вранца” је у границама савског сектора. У контексту остваривања стратешких опредељења развоја београдског приобаља, основни циљеви су:

- афирмација јединствене географске позиције Београда
- дефинисање елемената простора који афирмишу јединствен простор приобаља
- дефинисање мера за очување, заштиту и унапређење природних вредности екосистема и амбијената
- унапређење постојеће и успостављање правила формирања нове урбане матрице и морфологије простора приобаља
- унапређење просторно-функционалних веза са широм зоном.

Основни принципи интервенција, чија је конкретна примена опредељена постојећим условима локације-површином, позицијом у простору, природним карактеристикама, стањем физичких структура, ограничењима и слично, су:

- изградња нове физичке структуре
- реконструкција постојећих целина и објеката
- партерно уређење са интервенцијама на зеленим површинама
- минималне дозвољене интервенције (строги режим заштите).

Сагласно ГУП Београда и ППР Београда, делови београдског приобаља на левој обали Саве, у зони новобеоградског бродоградилшта, предвиђени су за трансформацију и уређење. Простор

бродоградилшта у савском приобаљу је предвиђен за промену у еколошки и социјално прихватљивије намене, примерене позицији у градском ткиву. Нова намена новобеоградског бродоградилшта треба да се дефинише након усклађивања постојећих намена са посебним прописима. Овај услов је последица тога што се већи део локације налази у ужој зони санитарне заштите водоизворишта, односно припада подручју за које је неопходна детаљна анализа постојећих намена и објеката на ужој зони заштите водоизворишта. За зону бродоградилшта, у оквиру које су локације I и II ЗС „Зимовалиште малог вранца”, у току даље планске реализације треба да се утврде могуће локације за развој спортско-рекреативних садржаја. На основу одговарајуће урбанистичке документације, услова и сагласности надлежних институција, урађених и верификованих анализа утицаја на животну средину, у зони водоизворишта размотриће се могућности развоја спорта на води (веслање, кајак, кану, једрење на дасци и сл.).

Функција заштите од вода и заштита вода, садржана у примени мера одбране и изградњи хидротехничких грађевина, односно објеката за коришћење вода и заштиту вода, приоритетна у зони приобаља, даје и приоритетан значај наставку и завршетку уређивања непосредног приобалног појаса. У том циљу, према ГУП-у Београда планира се завршетак комплетне реконструкције обала Саве и Дунава по принципима урбане регулације, комбинацијом обалоутврда и кејова на више нивоа, ради остваривања континуалног контакта корисника (првенствено пешака и бициклиста) са водом. Једна од релација је и обалом Саве од ушћа у Дунав узводно до краја блока 45. На тој релацији су локалитети I, II и III ЗС „Зимовалиште малог вранца”.

ГУП-ом Београда је предвиђено и побољшање постојећих и изградња нових површина за кретање пешака. Развој овог вида саобраћаја на подручју Београда има посебан значај у подручју београдског приобаља. Поред спајања постојећих пешачких стаза уз реке, планира се изградња нових стаза, које би истовремено представљале и отворене пешачке продоре и комуникације између речних обала и улица у залеђу. Принцип развоја управних пешачких продора и комуникација, уз поштовање свих осталих условљености, треба значајно да допринесе развоју простора уз реке са аспекта различитих активности и пратећих садржаја. ППР-ом Београда је предвиђено да се успостављањем алтернативне везе са шетно-бициклистичком стазом кроз блок у залеђу бродоградилшта омогући континуитет јавног коришћења леве обала Саве, од атлетског комплекса у Блоку 71 до Радечког у Земуну. Локалитети I, II и III ЗС „Зимовалиште малог вранца” се налазе у простору предвиђеном за изградњу приобалних пешачких и бициклистичких стаза на левој обали Саве.

Зелене површине Београда препознате су у ГУП-у Београда као добро од општег интереса, климатска и еколошка инфраструктура града, које као такве треба у потпуности сачувати и унапредити у целовит систем. Добробит и општи интерес зелених површина огледа се у њиховој мултифункционалној улози. Планско решење обезбеђује адекватну равномерну заступљеност, целовитост и непрекидност различитих типова зелених површина, као и достизање вишег стандарда за подручје Београда. Планирани систем зелених површина испуњава захтеве унапређења животне средине, равномерног распореда зелених површина које обезбеђују одмор и рекреацију становника, заштиту природних вредности и унапређење визуелних вредности града.

Према ППР-у Београда, језгро система зелених површина Београда (којем припада и савско приобаље) представља његов *Genius loci* (дух места). Имајући ово у виду, основни циљ планирања зелених површина је: сачувати постојеће зелене површине у садашњим границама и унапредити их са циљем постизања њихове мултифункционалности, као и функционисања целокупног система.

Систем зеленила Београда подељен је на посебне типове зеленила. С обзиром на свој географски положај, ЗС „Зимовалиште малог вранца” припада зеленим површинама у приобаљу, као типу зеленила унутар јединственог система зеленила Београда. Зелене површине у приобаљу јесу уређене зелене површине непосредно уз регулацију Саве и Дунава, у ширини до 50 m рачунајући од унутрашње ножице, намењене јавном коришћењу у функцији рекреације становништва и очувања биодиверзитета града. Развој и унапређење зелених површина интегрисаних у приобаљу представљају један од примарних циљева при формирању заштитног зеленог прстена у рубној зони града и његовом повезивању са зеленим површинама уже територије града.

ГУП-ом Београда је наглашено да, у предеоно еколошком контексту, београдско приобаље представља важан елемент у процесу планирања, очувања биодиверзитета територије и ширег подручја акваторије, побољшања услова животне средине и очувања слике града и целокупног предела. ГУП-ом Београда је планирано задржавање постојећих зелених површина у приобаљу Саве и обезбеђење услова очувања, уређења и унапређења континуалног појаса зеленила дуж новобеоградске обале.

Према ППР-у Београда, приликом реконструкције зелених површина у београдском приобаљу обавезно је:

- сачувати зелену површину у постојећим границама;
- уклонити привремене објекте;
- обезбедити минимално 60% површине под вегетацијом (озелењено) у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или подземних етажа), док осталих максимално 40% може бити под стазама (пешачким и бицикличким), платоима, дечијим игралиштима и отвореним теренима;
- простор примарно прилагодити одмору, игри и рекреацији становника (јавно коришћење);
- задржати и подмладити постојећу вегетацију;
- користити аутохтоне врсте прилагодљиве на климатске и педолошке услове;
- користити репрезентативне и школоване саднице високе дрвенасте вегетације (листопадна и четинарска), лисно декоративне и цветне форме листопадног и зимзеленог жбуња и сезонско цвеће.

Специфичан аспект уређења и коришћења акваторије Саве и Дунава регулисан је кроз План постављања пловила на делу обале и водног простора на територији Београда-прва фаза (даље План пловила), којим су дефинисане зоне и места унутар зона на којима се може поставити пловило, изглед, врста и намена пловила, као и правила постављања у складу са условима надлежних институција. Планом пловила, обухваћено је централно подручје Београда - акваторија између планираног моста Земун - Борча, планираног моста на траси Спољне магистралне тангенте (Ада Хуја) и Остружничког моста на Сави. Према ППР-у Београда, постојеће зоне највеће концентрације рекреативних сплавова на Ади Циганлији и Ади Међици треба плански дефинисати и уредити тако да се обезбеди квалитетан јавни приступ обалама, сплавови концентришу у групације и дефинишу услови за њихово постављање, обликовање, величину и комуналну опремљеност, с обзиром на то да се ради о ужој зони заштите водоизворишта Београда.

III ТЕМЕЉНЕ ВРЕДНОСТИ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Мали вранци на ноћилишту, фото: Maciej Szymanski

1. ВРЕДНОСТИ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Основну одлику овог заштићеног станишта представља изразито бројна зимујућа популација малог вранца (Слика 13). Ова врста је строго заштићена у Србији на основу Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, бр. 05/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016).

Мали вранци су на овом подручју најбројнији током зимског периода (октобар-март) када се скупљају у јата која броје и до неколико хиљада јединки. Максимална бројност је износила 6728 јединки и она је забележена у децембру 2007. године. Та бројка представља више од 10% укупне европске популације ове врсте, што јасно говори о значају овог подручја за очување врсте на глобалном нивоу. У односу на стандарде Европске Уније и на стандарде Еколошке мреже Natura 2000 несумњиво је да ово представља значајно подручје. Као један од основних критеријума за одређивање Посебних подручја заштите (SPA- Special Protected Areas), према Директиви о птицама, користи се праг од 1% европске популације. Према томе, несумњиво је да ово станиште представља потенцијално Natura 2000 станиште.

Ова подручја на Сави у Београду представљају најзначајније зимовалиште малог вранца у Србији и једно од најзначајнијих у Европи.

Слика 13. Мали вранци на Сави у Београду, фото: М. Szymanski

2. ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ЗАШТИТУ

И поред тога што се ради о значајно измењеном станишту у урбаној средини, оно испуњава услове за заштиту посебно због, у даљем тексту наведених, критеријума.

Аутентичност – Зимовалиште малог вранца у Београду представља занимљив пример станишта једне ретке и угрожене врсте, смештеног у самом градском средишту. Велике промене у екосистемима изазване од стране човека проузроковале су и различите промене у понашању врста, као и различите облике прилагођавања на новонастале услове. Разумевање оваквих процеса представља веома важан предуслов за даљу, ефикасну заштиту биодиверзитета.

Репрезентативност – На релативно малом простору појављује се веома висока концентрација птица која се креће у опсегу 5-10% укупне европске популације малог вранца. Таква бројност сврстава овај локалитет у један од приоритетних локалитета за заштиту ове врсте на подручју Европе. Веома битна чињеница је да су популације малог вранца ограничене само на југоисточни део Европе и да практично одсуствују у западној и северној Европи. Такво распрострањење још више истиче значај овог заштићеног станишта.

3. ЗНАЧАЈ И ФУНКЦИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Научно-истраживачка функција се огледа у коришћењу заштићеног добра и његових биолошких компоненти као објекта различитих фундаменталних и апликативних истраживања. Пре свега се то односи на истраживања популација малог вранца и њиховог односа са окружењем. Са научно-истраживачког аспекта је посебно интересантна могућност интеграције заштите биодиверзитета у планирање урбаних подручја, а ово заштићено подручје управо представља веома погодан полигон за таква истраживања. Поред тога, погодно је и за укључивање савремених технологија у праћењу у перспективи (треп камере, сателитски одашиљачи у циљу праћења кретања јединки из популације).

Васпитно-образовна функција – Заштићено станиште је лако доступно и може се користити за едукативне програме, пре свега, оне који се односе на образовање о значају опстанка и очувања врста и њихових станишта и о значају интеграције заштите природе у просторе у којима доминира човек. Станиште представља илустративан пример динамичности природних појава и брзог прилагођавања врста на новонастале услове. Заштита овог станишта представља и пример интегративног приступа у заштити природе у коме се усаглашавају различити интереси.

Еколошка функција се огледа кроз могућност очувања популације малог вранца на глобалном нивоу. Ово станиште, иако не представља гнездилишно подручје, без сумње представља један од кључних локалитета за заштиту ове врсте на простору Европе. Очување овог локалитета обезбеђује и бољу повезаност популације ове врсте на глобалном нивоу.

Рекреативно-туристичка функција – Зимовање малог вранца на овом локалитету представља феномен који може представљати додатну атракцију везану за реке у Београду. У западном и северном делу Европе мали вранац представља изузетно ретку врсту, тако да за љубитеље природе који долазе из тих делова Европе ово представља веома интересанту појаву.

Функција унапређења праксе управљања заштићеним подручјима – Комплексност средине у којој се налази заштићено подручје и сучељавање различитих интереса представља прави изазов ефикасном управљању. Ово подручје може представљати добар полигон за развој техника интегративног и партиципативног управљања које би укључивало широк спектар заинтересованих страна.

IV ОЦЕНА СТАЊА
ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
ПОДРУЧЈА

Место исхране малих вранаца у широј околини Београда,
фото: Милош Радаковић

1. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ПОДРУЧЈА И ФАКТОРИ УГРОЖАВАЊА

Положај заштићеног станишта је такав да је оно у великој мери изложено разним угрожавајућим утицајима на животну средину (Слика 14). Градска средина подразумева значајна оптерећења ваздуха, воде и тла загађујућим материјама. Осим хемијским загађењима, локације предвиђене за заштиту су у великој мери изложене и физичком загађењу (чврсти отпад), буци и светлосном загађењу.

Непосредно уз бродоградилште је Топлана „Нови Београд” која је у ППР-у Београда означена као локација са великим еколошким ризиком, која такође припада подручју за које је неопходна детаљна анализа постојећих намена и објеката у ужој зони заштите водоизворишта. Према процени ризика од хемијског удеса на подручју Плана, топлана „Нови Београд” може имати средњи утицај на животну средину, уз велики ризик од хемијског удеса. Локалитет III ЗС „Зимовалиште малог вранца” је у приобалном зеленилу поред ове градске топлане.

Основни параметар стања животне средине у оквиру овог заштићеног подручја је стање и бројност зимујуће популације малог вранца. Имајући у виду да се ради о заштићеном станишту које се успоставља ради заштите једне конкретне врсте, остале природне вредности нису приоритетне. Такође, с обзиром да се ради о знатно измењеном простору, остале природне вредности нису изражене.

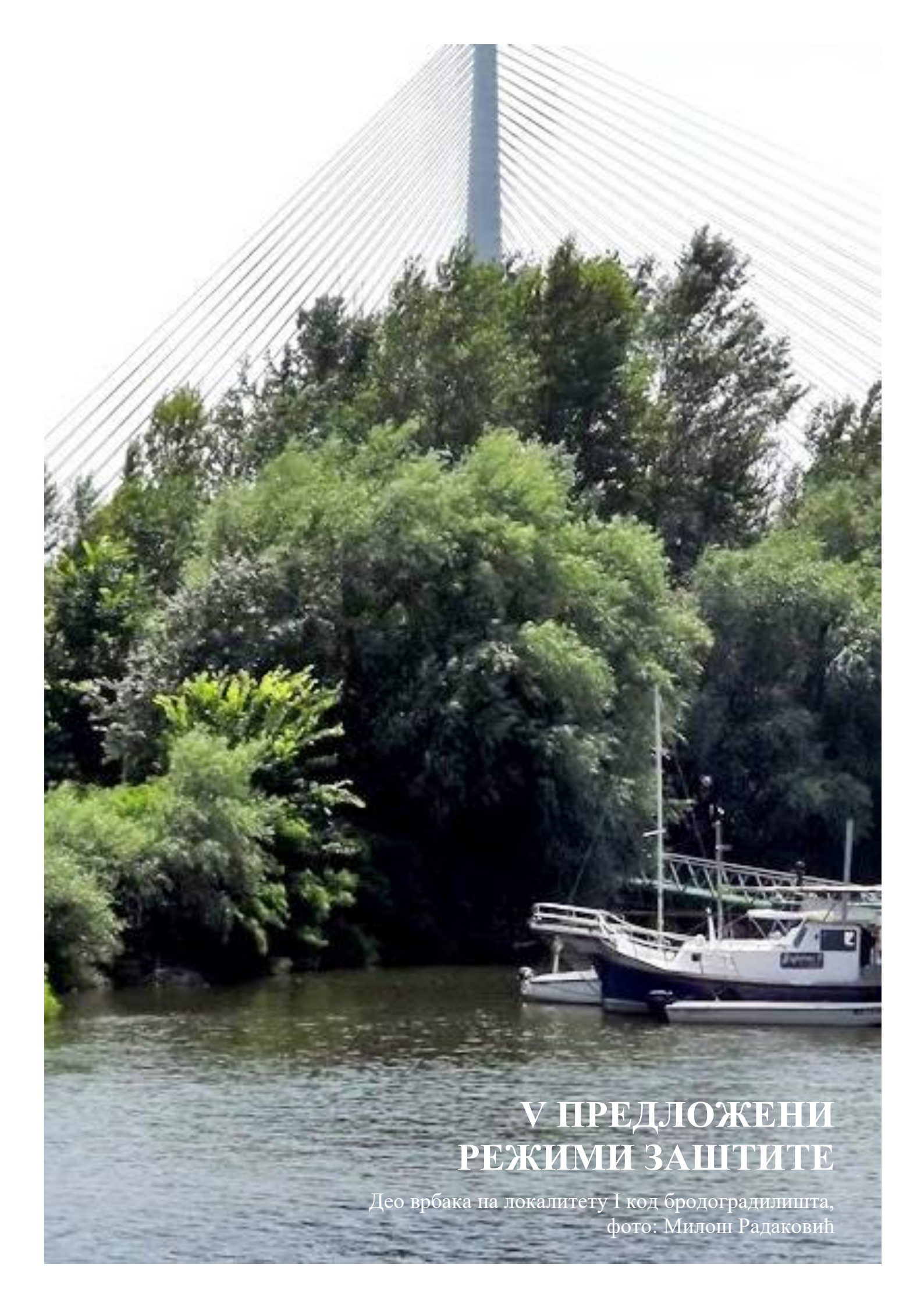
Тренутно стање популација малог вранца је задовољавајуће и, поред бројних угрожавајућих фактора, није дошло до значајнијег пада бројности. Ипак, с обзиром на простор на коме се ове популације налазе постоји велики ризик да дође до значајнијег погоршања стања популација ове врсте, па је из тог разлога неопходно креирати одговарајућу заштиту овог простора.

Слика 14. Пример уништавања врбака и вегетације, фото: Г. Секулић

Даљом заштитом може се побољшати и стање осталих природних вредности, и то, пре свега, приобалне вегетације која је скоро у потпуности елиминисана из овог дела Београда. Као основни угрожавајући фактори у заштићеном станишту и око њега посебно се издвајају следећи:

- уништавање станишта/приобалне вегетације кроз инфраструктурни развој;
- уништавања станишта путем чишћења приобалних делова у циљу одржавања приобаља и пловних путева;
- уништавање станишта кроз илегалне и непланске активности (сечење и крчење вегетације);
- повећање узнемиравања птица кроз присуство човека (пловни објекти, рекреативне стазе, пловидба у непосредној близини врбака);
- повећање узнемиравања птица услед изградње околног простора (путеви, мост, речни саобраћај);
- намерно узнемиравање и плашење птица од стране корисника пловних објеката;
- мостови преко Саве као механичка препрека приликом дневних и сезонских миграција птица.

У ПРЕДЛОЖЕНИ РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ

Део врбака на локалитету I код бродоградилшта,
фото: Милош Радаковић

V ПРЕДЛОЖЕНИ РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ

Заштићено природно добро „Зимовалиште малог вранца” се састоји од три одвојене просторне целине за које су предвиђени различити нивои заштите. Како темељну вредност заштићеног станишта чини зимујућа популација малог вранца, неопходно је да режими заштите буду усмерени ка очувању ових популација и еколошким захтевима врсте. Због специфичности положаја, високог степена измењености станишта и простора, израженог присуства човека, динамичног развоја околине, неаутономности екосистема, режим заштите мора бити планиран тако да омогући активно управљање стаништем. Такође, режим заштите мора бити довољно флексибилан да омогући прилагођавање мера заштите изменама које настају на терену, било да оне настају у биолошким системима (промена понашања врсте, промена бројности популације), или антропогеним дејством (инфраструктурни и развојни пројекти). С тим у вези, издвојен је у оквиру сваког локалитета дворежимски систем зонирања, и то, режим заштите другог и трећег степена.

1. ОПИС ЛОКАЛИТЕТА – РЕЖИМ ЗАШТИТЕ II СТЕПЕНА И МЕРЕ ЗАШТИТЕ

Режим заштите другог степена

Површина и процентуална заступљеност у режимима заштите II степена по локалитетима износи:

Локалитет (II степен)	Површина на а m ²	%
Локалитет I	7 77 93	34,51
Локалитет II	1 74 14	7,73
Локалитет III	2 99 58	13,29
Укупно	12 51 65	55,53

Локалитет I

Режим заштите другог степена у локалитету се налази на теритоји К.О. Нови Београд на деловима к.п. бр. 5410/2, 6801 и 6628/2 и дефинисан је следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	X	Y
1	454587	4960703
2	454653	4960728
3	454681	4960747
4	454683	4960748
5	454688	4960752
6	454724	4960761
7	454725	4960761
8	454807	4960793
9	454807	4960793
10	454828	4960803
11	454821	4960830
12	454840	4960833
13	454851	4960835
14	454861	4960834

Бр. тачке	X	Y
15	454866	4960832
16	454868	4960831
17	454870	4960830
18	454880	4960824
19	454893	4960810
20	454905	4960802
21	454910	4960800
22	454916	4960800
23	454941	4960809
24	454942	4960809
25	454971	4960819
26	455034	4960847
27	455142	4960893
28	455292	4960950
29	455313	4960962
30	455345	4960930
31	455313	4960898
32	455159	4960799
33	454903	4960686
34	454738	4960643
35	454598	4960622
36	454598	4960622

Локалитет II

Режим заштите другог степена у локалитету се налази на територији К.О. Нови Београд, на деловима к.п. бр. 5396 и 6628/2 и дефинисан је следећим преломним тачкама:

Бр. тачке	X	Y
1	454889	4961051
2	454909	4961074
3	454919	4961076
4	454927	4961078
5	454941	4961074
6	454952	4961075
7	455031	4961081
8	455032	4961081
9	455086	4961085
10	455111	4961093
11	455137	4961092
12	455136	4961076
13	455145	4961071
14	455162	4961062
15	455162	4961050
16	455162	4961050

Бр. тачке	X	Y
17	455163	4961037
18	455120	4961033
19	455109	4961030
20	455021	4961012
21	455020	4961012
22	454921	4960996
23	454920	4960996
24	454894	4960993
25	454899	4961032

Локалитет III

Режим заштите другог степена у локалитету се налази у две одвојене просторне јединице на територији К.О. Нови Београд, на деловима к.п. бр. 5422 и 6628/2 (источни део) и 6628/2 (западни део), које су дефинисане следећим преломним тачкама:

Западни део:

Бр. тачке	X	Y
1	453264	4960721
2	453285	4960698
3	453288	4960686
4	453288	4960686
5	453288	4960686
6	453289	4960686
7	453301	4960687
8	453425	4960699
9	453429	4960669
10	453424	4960665
11	453434	4960620
12	453323	4960592
13	453300	4960587
14	453235	4960570
15	453234	4960574
16	453227	4960607
17	453227	4960608
18	453223	4960626
19	453237	4960636
20	453218	4960667
21	453214	4960671
22	453230	4960692
23	453222	4960711
24	453222	4960711
25	453220	4960716
26	453220	4960717

Источни део

Бр. тачке	X	Y
1	453633	4960719
2	453634	4960703
3	453634	4960703
4	453635	4960698
5	453635	4960698
6	453635	4960697
7	453634	4960686
8	453634	4960686
9	453633	4960677
10	453638	4960651
11	453638	4960651
12	453623	4960649
13	453623	4960649
14	453610	4960647
15	453551	4960639
16	453517	4960635
17	453513	4960676
18	453508	4960680
19	453508	4960680
20	453506	4960693
21	453505	4960705
22	453584	4960714
23	453592	4960715
24	453632	4960719

У режиму II степена заштите на локалитетима I, II и III, према Закону о заштити природе, могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа ових локалитета, а могу се обављати и традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин.

Осим мера забрана, које су дефинисане чланом 35. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010, 14/2016, 95/2018 -др. закон и 71/2021) и Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/2012), одређују се и следеће додатне мере заштите како би се избегло угрожавање темељних вредности заштићеног подручја:

- забрана сече и уклањања стабала на којима ноће мали вранци;
- забрана активности и извођења радова који доводе до узнемиравања птица у периоду зимовања од 01. новембра до 31. марта, изузев научно-истраживачког рада на праћењу и проучавању врсте у периоду од 09 до 16 часова и водопривредних активности које не могу имати утицај на врсту и станиште уз прописивање услова заштите природе у складу са чл. 9. Закона о заштити природе;
- забрана вештачког осветљавања врбака током ноћења малих вранаца у периоду од 01. новембра до 31. марта;

- забрана изградње саобраћајне инфраструктуре (марине и пристани), изузев пешачких и бицикличких стаза, уз очување врбака;
- забрана изградње објеката енергетске, комуналне и друге инфраструктуре;
- забрана везивања и постављања пловних објеката (сплавови и сл.);
- забрана изградње објеката туристичког смештаја, изузев објеката чији је циљ промоција и презентација природних вредности;
- забрана формирања пољопривредних и шумских монокултура;
- забрана лова и риболова, осим у случајевима санитарног одстрела, одстрела у дијагностичке сврхе, као и када од дивљачи наступи непосредна опасност по живот и здравље људи и њихове имовине, а у складу са прописима из области ловства, рибарства и ветеринарства;
- забрана ложења ватре.

У режиму другог степена ограничавају се следећи радови и активности:

- извођење мелиорационих и других хидро-техничких радова, ограничених на радове мањег обима који доприносе повољном стању заштићеног добра, односно на оне радове и активности који не могу значајније нарушити основне вредности заштићеног подручја;
- изградња пешачких и бицикличких стаза уз очување врбака и ограничење осветљавања истих до 01. новембра и после 31. марта;
- туризам ограничен на одрживи облик екотуризма мањег обима, који за циљ има промоцију и презентацију природних вредности.

Додатне мере ограничења радова и активности унутар другог степена заштите су:

- ограничавање насипања и проширивања спрудова и обале на период од 01. априла до 31. октобра;
- ограничавање вештачког осветљавања врбака на период од 01. априла до 31. октобра;
- ограничавање приступа људи на период од 01. априла до 31. октобра;
- извођење радова и активности ЈКП „Београдске електране” на редовном одржавању система неопходних за функционисање и рад ТО „Нови Београд”.

2. ОПИС ЛОКАЛИТЕТА – РЕЖИМ ЗАШТИТЕ III СТЕПЕНА И МЕРЕ ЗАШТИТЕ

Режим заштите III (трећег) степена дефинисан је на преосталим површинама које нису у режиму заштите II (другог) степена, на локалитетима I, II и III.

Површина и процентуална заступљеност у режимима заштите III степена по локалитетима износи:

Локалитет (III степен)	Површина ha a m ²	%
Локалитет I	4 60 76	20,44
Локалитет II	55 04	2,44
Локалитет III	4 86 65	21,59
Укупно	10 02 45	44,47

У режиму III степена заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктуру и другу изградњу.

Осим мера забрана, које су дефинисане чланом 35. Закона о заштити природе ("Службени гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 и 14/2016) и Уредбом о режимима заштите ("Службени гласник РС", бр. 31/2012), одређују се и следеће додатне мере заштите како би се избегло угрожавање темелних вредности заштићеног подручја:

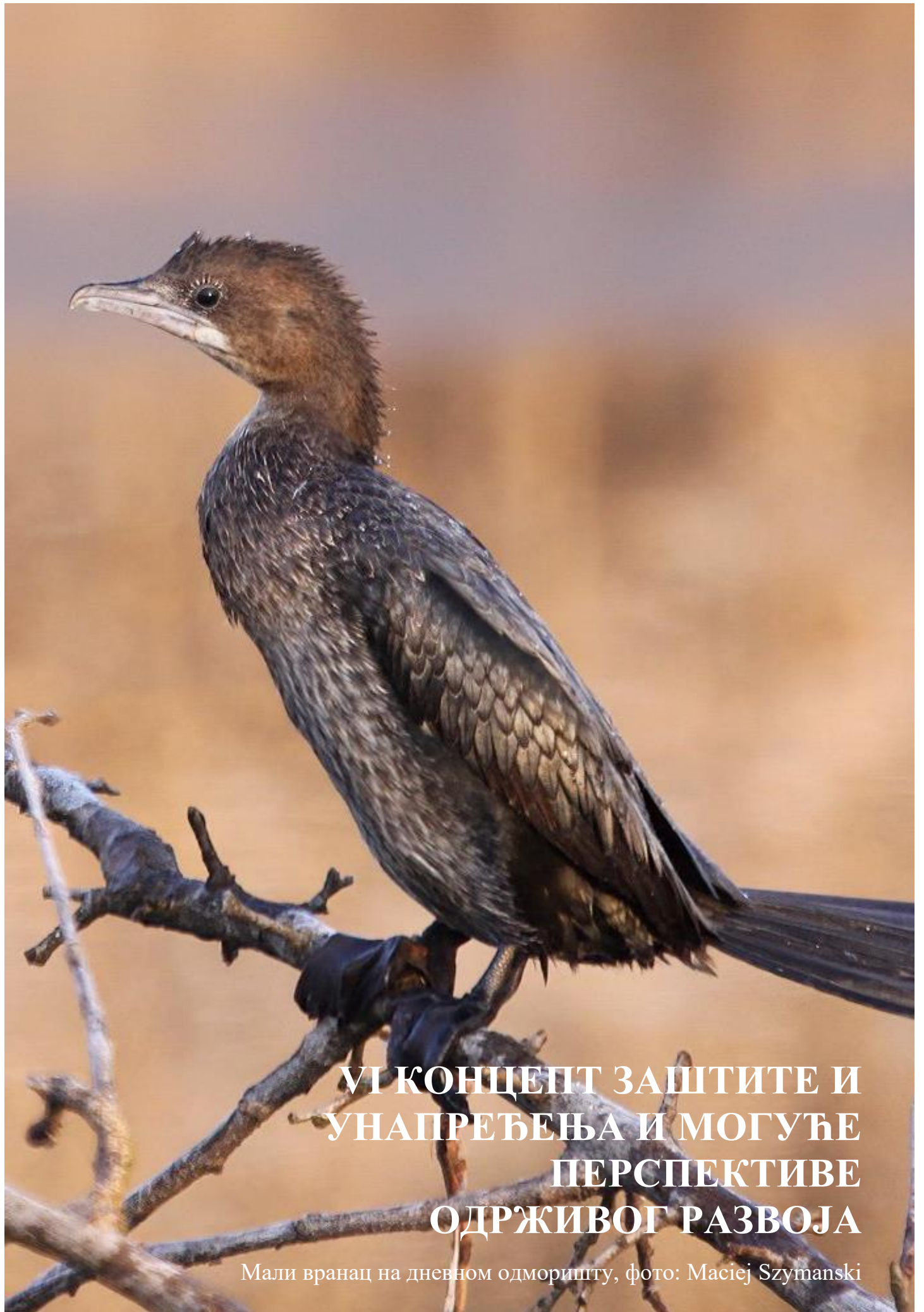
- забрана експлоатације и примарне прераде минералних сировина;
- забрана лова, осим у случајевима санитарног одстрела, одстрела у дијагностичке сврхе, као и када од дивљачи наступи непосредна опасност по живот и здравље људи и њихове имовине, а у складу са прописима из области ловства и ветеринарства;
- забрана других радова који могу имати значајан негативан утицај на вредности природног добра.

Додатне мере ограничења радова и активности унутар трећег степена заштите су:

- ограничавање изградње инфраструктуре на мање објекте који значајно не нарушавају интегритет станишта;
- ограничавање изградње марина и других објеката наутичког туризма;
- ограничавање осветљавања;
- ограничавање на извођење радова и активности ЈКП „Београдске електране” на редовном одржавању система, неопходне за функционисање и рад ТО „Нови Београд”, који не утичу негативно на стање станишта врста;
- други радови који могу имати значајан негативан утицај на вредности природног добра.

3. КАРТОГРАФСКИ ПРИКАЗ СА УЦРТАНИМ ГРАНИЦАМА И РЕЖИМИМА ЗАШТИТЕ НА ОСНОВУ ПОДАТАКА ИЗ КАТАСТРА НЕПОКРЕТНОСТИ, ПОДАТАКА ИЗ КАТАСТРА ИСТРАЖНИХ И ЕКСПЛОАТАЦИОНИХ ПОЉА И ПРОСТОРА, МИНЕРАЛНИХ РЕСУРСА И ПОДЗЕМНИХ ВОДА

Картографски приказ са уцртаним границама и режимима заштите на основу података из катастра непокретности приказан је у прилогу 3 (карта режима заштите) у поглављу X ове Студије. У истом поглављу су дати и остали картографски прикази од значаја за Студију заштите ЗС „Зимовалиште малог вранца”: географски положај 1:2 000 000, положај добра 1:300 000, карта режима заштите 1:25000 и геолошка карта 1:100 000.

**VI КОНЦЕПТ ЗАШТИТЕ И
УНАПРЕЂЕЊА И МОГУЋЕ
ПЕРСПЕКТИВЕ
ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА**

Мали вранац на дневном одморишту, фото: Мацеј Szymanski

1. КОНЦЕПТ ЗАШТИТЕ

Основну вредност заштићеног станишта представљају зимујуће популације малог вранца. Заштићено подручје представља важно станиште значајног броја јединки ове врсте (до 10% европске популације).

Генерални концепт заштите, очувања и унапређења овог заштићеног станишта подразумева активан облик заштите усмерен ка очувању и унапређењу услова за опстанак малог вранца. Специфичан положај станишта условљава и потребу интеграције осталих развојних потреба са циљевима заштите природе. Због динамичности средине у којој се налази, као и због динамичности популација саме врсте, неопходно је развити флексибилан концепт заштите који ће омогућити брзо и ефикасно прилагођавање мера заштите у односу на измене стања на терену.

2. СМЕРНИЦЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ

У циљу стављања природног добра у функцију заштите потребно је обезбедити одговарајуће документе:

- 1) План управљања
- 2) Акт о унутрашњем реду

Даље смернице се односе и на дефинисање посебних програма заштите и унапређења популација малог вранца, али и на дефинисање програма и пројеката презентације и популаризације еколошког статуса и значаја подручја:

- настављање праћења зимујуће популације малог вранца на Сави у Београду;
- обавештавање свих релевантних чинилаца и организовање састанака са њима у циљу адекватне заштите станишта;
- израда плана за унапређење стања вегетације и плавних делова заштићених подручја.

3. МОГУЋЕ ПЕРСПЕКТИВЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Заштићено станиште и његова околина имају потенцијал за коришћење у едукативне и туристичке сврхе. Положај заштићеног подручја је веома погодан за такав начин кориштења, јер је подручје веома приступачно, а и налази се у близини Аде Циганлије, важне и веома посећене дестинације за рекреацију и туризам. Наравно, само заштићено станиште није довољно атрактивно да би било издвојена атракција за интензиван туризам, већ га треба промовисати као једну од већег броја туристичких атракција везаних за реке у Београду.

Развој туристичке инфраструктуре везане за Саву и Дунав и афирмација приобаља планира се у контексту значаја Београда као једног од центара Подунавља и југоисточне Европе. У зони београдског приобаља сустичу се три значајна туристичка правца на подручју Београда:

- Дунавски правац који представља део европског коридора VII, са основним садржајима у вези са културом;
- Шумадијски правац, преко старог језгра Земуна и Београда као фокусне тачке урбане обнове и ревитализације старог језгра Земуна и делова старог Београда
- Савско-Колубарски правац, чије туристичке потенцијале треба активирати на левој обали реке Саве, са везом код Обреновца према десној обали.

За просторе од значајног интереса за град потребни су велики градски пројекти, те су ови простори предложени за интензивније планске, студијске и пројектне активности у планском периоду. Овако конципирани пројекти због своје комплексности упућују на међусекторску сарадњу, удруживање већег броја актера, партнерство јавног и приватног сектора и друге сличне моделе реализације пројеката.

4. ПРОЦЕНА СОЦИО-ЕКОНОМСКИХ ЕФЕКТА ЗАШТИТЕ

Заштита издвојених локација не би требало да изазове веће економске ефекте с обзиром на то да на њима не постоје значајне економске активности. Положај и величина подручја планираних за заштиту су такви да остављају веома мало простора за интензивно коришћење ресурса. Такође, режим заштите је такав да не искључује активности које не би имале негативан утицај на основне вредности.

Одређени проблеми могу се очекивати са регулисањем постављања сплавова приватних лица у заштићеном подручју или његовом непосредном окружењу. Са почетком изградње Моста на Ади дошло је до померања великог броја сплавова и марина, што је изазвало и већи притисак на околна подручја предвиђена за заштиту. Иако постоји велика потражња за постављањем пловних објеката у обалном делу, простор којим би то било ограничено заштитом је релативно мали у односу на укупну дужину речних обала у Београду.

5. АНАЛИЗА ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА

Током израде студије заштите идентификоване су и консултоване следеће заинтересоване стране:

- Секретаријат за заштиту животне средине града Београда
- Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда
- ЈВП Београдводе
- ЈКП Зеленило Београд
- ЈКП Београдске електране
- Лига за орнитолошку акцију Србије

Најважнији промотери пројекта су Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда и Лига за орнитолошку акцију Србије. Мотив Дирекције за подршку овом пројекту је ублажавање утицаја пројекта изградње моста на Сави на животну средину, односно на мале вранце као основну природну вредност тог подручја. Лига за орнитолошку акцију, као невладина организација која се бави заштитом птица, већ дужи низ година прати популације малог вранца на подручју Београда. Иницијална идеја о заштити овог станишта потиче од ове организације. Лига је ангажована од стране Дирекција да врши редован мониторинг зимујућих популација малог вранца у Београду.

Утицај Градског Секретаријата за заштиту животне средине на овај пројекат је пресудан пошто заштиту овог природног добра проглашава Скупштина Града Београда. Секретаријат је на састанцима који су вођени током израде студије показивао позитиван однос према пројекту заштите и потреби његове реализације.

Друга институција једнако високог утицаја је Секретаријат за комуналне и стамбене послове. Узрок почетне резервисаности Секретаријата према заштити станишта малог вранца је пројекат измуљавана и чишћења Чукаричког рукавца, чији су првобитни предлози били у колизији са потребама заштите малог вранца. Кроз консултације са овим Секретаријатом, као и са ЈП „Београдводе” и ЈП „Паркинг сервис”, који су извођачи пројекта, пронађени су начини да се реализација овог пројекта усклади са режимима заштите будућег заштићеног подручја. Треба нагласити да ниједна од ове три институције није имала изразито негативан став према пројекту заштите, већ се радило о бојазни за могућност реализације постојећих планова и пројеката, такође битних за унапређење животне средине града. Како су локалитети на десној обали Саве искључени из граница заштићеног подручја, ови проблеми су превазиђени.

Јавно комунално предузеће „Београдске електране” је веома важна заинтересована страна за локалитет III, с обзиром на то да се он налази непосредно уз новобеоградску топлану. Терминал за истовар течних горива, који користи ова топлана, налази се између просторних јединица у режиму заштите II степена на локалитету III. ЈКП „Београдске електране” нема посебан интерес за коришћење ове целине заштићеног подручја. Локација је и сада ограђена и приступ је ограничен. Предвиђени режим заштите неће много променити досадашње облике коришћења тог простора, па се не очекују проблеми у погледу усаглашавања даљег пословања ЈКП „Београдске електране” и спровођења заштите станишта.

Јавно комунално предузеће „Зеленило-Београд” нема директног утицај на пројекат. Одржавањем вегетације уз речна корита управља ЈВП „Србијаводе” и по потреби ангажује ЈКП „Зеленило-Београд” за извођење радова на одржавању вегетације. ЈКП „Зеленило”, генерално, има позитиван став према заштићеним подручјима. Ово предузеће је управљач више заштићених подручја на територији Београда.

VII НАЧИН УПРАВЉАЊА

Место дневног окупљалишта у широј околини Београда,
фото: Милош Радаковић

1. НАЧИН УПРАВЉАЊА И ОБАВЕЗЕ УПРАВЉАЧА

Обавезе управљача заштићеног природног добра одређене су Законом о заштити природе, као и актима донетим на основу овог Закона. Управљач за поверено добро доноси програме и друга акта са условима и мерама заштите и развоја овог добра, у складу са Законом.

Управљач је дужан да:

- се стара о заштићеном природном добру на начин који омогућава да се у потпуности спроведу прописане мере и активности заштите (режими заштите) у циљу очувања и унапређења природног добра;
- врши обележавање природног добра;
- донесе десетогодишњи план управљања;
- донесе акт о унутрашњем реду на простору природног добра;
- обезбеђује чуварску службу;
- у случају насталих промена које могу уништити или нарушити основну вредност заштићеног природног добра обавештава Завод за заштиту природе Србије и надлежну инспекцијску службу;
- обезбеђује услове за спровођење научно - истраживачких, образовних, информативно - пропагандних и других активности у складу са Законом;
- обезбеђује финансијска средства из сопствених прихода и из накнада за коришћење заштићеног природног добра, као и других извора утврђених законом;
- да се обраћа надлежним органима ради обезбеђивања средстава из општинског и републичког буџета и других извора прихода.

Уколико управљач заштићеног природног добра на неадекватан начин чува или одржава природно добро, а услед чега настане опасност његовог оштећења или уништења, доносиоц акта о заштити може поверити одржавање заштићеног природног добра другом предузећу или организацији. Претходни управљач сноси део трошкова које би имао да је редовно одржавао заштићено природно добро. Дужан је да новом управљачу преда акта која се односе на заштићено природно добро.

2. ФИНАНСИРАЊЕ

У складу са чланом 69. Закона о заштити природе, средства за заштиту и развој заштићеног природног добра обезбеђују се:

- из буџета Града Београда;
- из средстава обезбеђених од наплате коришћења заштићеног подручја, као и средстава за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе;
- из прихода који се остваре вршењем делатности предузећа, односно организације која управља заштићеним природним добром;
- из донација, поклона и помоћи;
- из других извора у складу са Законом.

3. ПОТРЕБНА КАДРОВСКА И ТЕХНИЧКА ОПРЕМЉЕНОСТ УПРАВЉАЧА

На основу члана 67. Закона о заштити природе, и на основу Правилника о условима које мора да испуњава Управљач заштићеног природног добра („Службени гласник РС”, бр. 85/2009), регулисане су и ближе прописане обавезе Управљача у смислу кадровске, стручне, организационе и техничке оспособљености за обављање послова заштите унапређења, промовисања и одрживог развоја заштићеног подручја:

- Заштићеним подручјем управља правно лице, а у изузетним случајевима предузетник и физичко лице.
- Послове заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја заштићеног подручја може да обавља управљач – правно лице основано за обављање послова из области заштите природе, управљања природним добрима, односно, чија је делатност у блиској вези са тим пословима и ако има организовану службу заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја заштићеног подручја (чуварска служба).

4. ПРОЦЕНА ПОТРЕБНИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ МЕРА ЗАШТИТЕ

С обзиром да се ради о заштићеном станишту релативно мале површине, основне управљачке активности не захтевају већа финансијска средства. Приоритетни радови које управљач мора обавити су обележавање заштићеног подручја и израда плана и програма управљања.

Даљи трошкови управљања заштићеним подручјем подразумевају мониторинг природних вредности, јачање капацитета за коришћење заштићеног подручја у научне и едукативне сврхе, као и реализовање пројеката на унапређењу стања природних станишта. Финансијска средства за реализацију ових активности се, у потпуности или делом, могу обезбедити кроз пројектне активности и кроз подршку инвеститора који делују на овом подручју.

5. ПРЕДЛОГ УПРАВЉАЧА

Процедура и услови за избор и дефинисање управљача заштићеног природног добра дефинисани су чланом 67. Закона о заштити природе („Службени гласник Републике Србије”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021). Одредбама овог члана одабир управљача врши надлежни државни орган који доноси акт о заштити на расписаном конкурс за управљача. Управљач треба да испуњава услове који су прописани Правилником о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Службени гласник РС”, бр. 85/2009).

Актом о проглашењу Заштићеног станишта „Зимовалиште малог вранца” биће утврђен управљач који, према чл. 67. Закона о заштити природе, има обавезу да се стара и управља заштићеним подручјем на начин прописан актом о заштити, а у складу са Законом о заштити природе. Природно добро треба поверити на управљање правном лицу које испуњава услове у погледу стручне, кадровске и организационе оспособљености за обављање послова заштите, унапређења, промовисања и одрживог коришћења заштићеног подручја.

Завод за управљача природног добра Заштићеног станишта „Зимовалиште малог вранца” предлаже удружење „Зелено плави коридори” из Београда. Представник Удружења је током 2022. године у сарадњи са стручним сарадницима Завода и Градског секретаријата за заштиту животне средине града Београда обавио теренски обилазак локација предвиђених за заштиту, упознат је са подручјем и изазовима који предстоје и иницијално испуњава услове за послове управљача овог природног добра.

VIII ЛИТЕРАТУРА

„Сарадња” лиске *Fulica atra* (лево) и малог вранца на Сави,
фото: Maciej Szymanski

VIII ЛИТЕРАТУРА

Бартула, М. (2001): Анализа васкуларне флоре доњег тока реке Саве.- Магистарски рад, Биолошки факултет, Београд. (*manuscr.*)

Birdlife International (2015) European Red List of Birds. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

BirdLife International (2017) European birds of conservation concern: populations, trends and national responsibilities Cambridge, UK: BirdLife International.

Cowless, G.S. (1981): The first evidence of Demoiselle Crane *Anthropoides virgo* and Pigmy Cormorant *Phalacrocorax pygmeus* in Britain. Bull. B.O.C. 101: 383-386.

Димитријевић М. (1995): Геологија Југославије; Геоинститут-БАРЕКС, Београд.

Gergelj J, Barna J, Tot J, Žuljević A. (2007): Nagli porast broja parova malog vranca *Phalacrocorax pygmeus* u koloniji na Већејском ribnjaku. Ciconia 16: 71-72. Novi Sad.

Група аутора (1971): ОГК, лист Београд Л 34.113 са тумачем; Савезни геолошки завод, Београд.

Група аутора (2002): Водопривредна основа Србије; Јарослав Черни, Београд.

Нам I. (2007): Ponovno gnežđenje malog vranca *Phalacrocorax pygmeus* u Specijalnom rezervatu prirode „Stari Begej – Carska bara” sa osvrtom na његову rekolonizaciju u Vojvodini. Ciconia 16: 29-33. Novi Sad.

Јовановић Б. (1967): Дендрологија са основама фитоценологије. - Научна књига, Београд.

Јовановић Б, Вукићевић Е, Радуловић С. (1984): Првобитна, постојећа и потенцијална вегетација Аде Циганлије са околином и вегетацијске карте.- Гласник Шумарског факултета, Серија Ц, Пејзажна архитектура, 3. Београд.

Јовановић С. (1985): Анализа рудералне флоре североисточног дела Београда.- Биосистематика, 11 (1): 17-30.

Јовановић С. (1992): Синеколошка и флористичка студија рудералне вегетације на подручју Београда, Докторска дисертација, Биолошки факултет Универзитета у Београду.

Јовановић С. (1994): Еколошка студија рудералне флоре и вегетације Београда.- Биолошки факултет Универзитета у Београду, п. 222.

Јосифовић М. (ед.) (1970-1977): Флора СР Србије 1-9. - Српска академија наука и уметности, Београд.

Матвејев С.Д. (1950): Распрострањење и живот птица у Србији. САН, посебно издање, књига CLXI. Београд.

Панчић Ј. (1878): Флора у околини београдској по аналитичкој системи. -Државна Штампарија, Београд.

Puzović S, Simić D, Saveljić D, Gergelj J, Tucakov M, Stojnić N, Hulo I, Ham I, Vizi O, Šćiban M, Ružić M, Vučanović M, Jovanović T. (2003): Ptice Srbije i Crne Gore- veličine gnezdilišnih populacija i trendovi: 1990-2002. *Ciconia* 12: 35-120. Novi Sad.

Puzović S, Tucakov M, Gergelj J, Žuljević A, Barna K, Ružić M, Radišić D, Šćiban M. (2006): Nova gnezdilišta malog vranca *Phalacrocorax pygmeus* u Vojvodini u periodu 2004-2006. *Ciconia* 15: 78-83. Novi Sad.

Puzović S, Sekulić G, Stojnić N, Grubač B, Tucakov M. (2009): Značajna područja za ptice u Srbiji. Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja. Zavod za zaštitu prirode Srbije. Pokrajinski sekretarijat za zaštitu životne sredine i održivi razvoj.

Puzović S, Radišić D, Ružić M, Rajković D, Radaković M, Pantović U, Janković M, Stojnić N, Šćiban M, Tucakov M, Gergelj J, Sekulić G, Agošton A, Raković M. (2015): PTICE SRBIJE: PROCENE GNEZDILIŠNIH POPULACIJA 2008-2013; procene trendova populacija 1980-2013. Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije, Novi Sad, *in press*.

Радуловић С. (1982): Вегетација Аде Циганлије.- Магистарски рад, Шумарски факултет, Београд.

Радуловић С. (1984): Антропогени утицај на састав флоре Аде Циганлије.- Гласник Шумарског факултета, Ц, 63: 48-51.

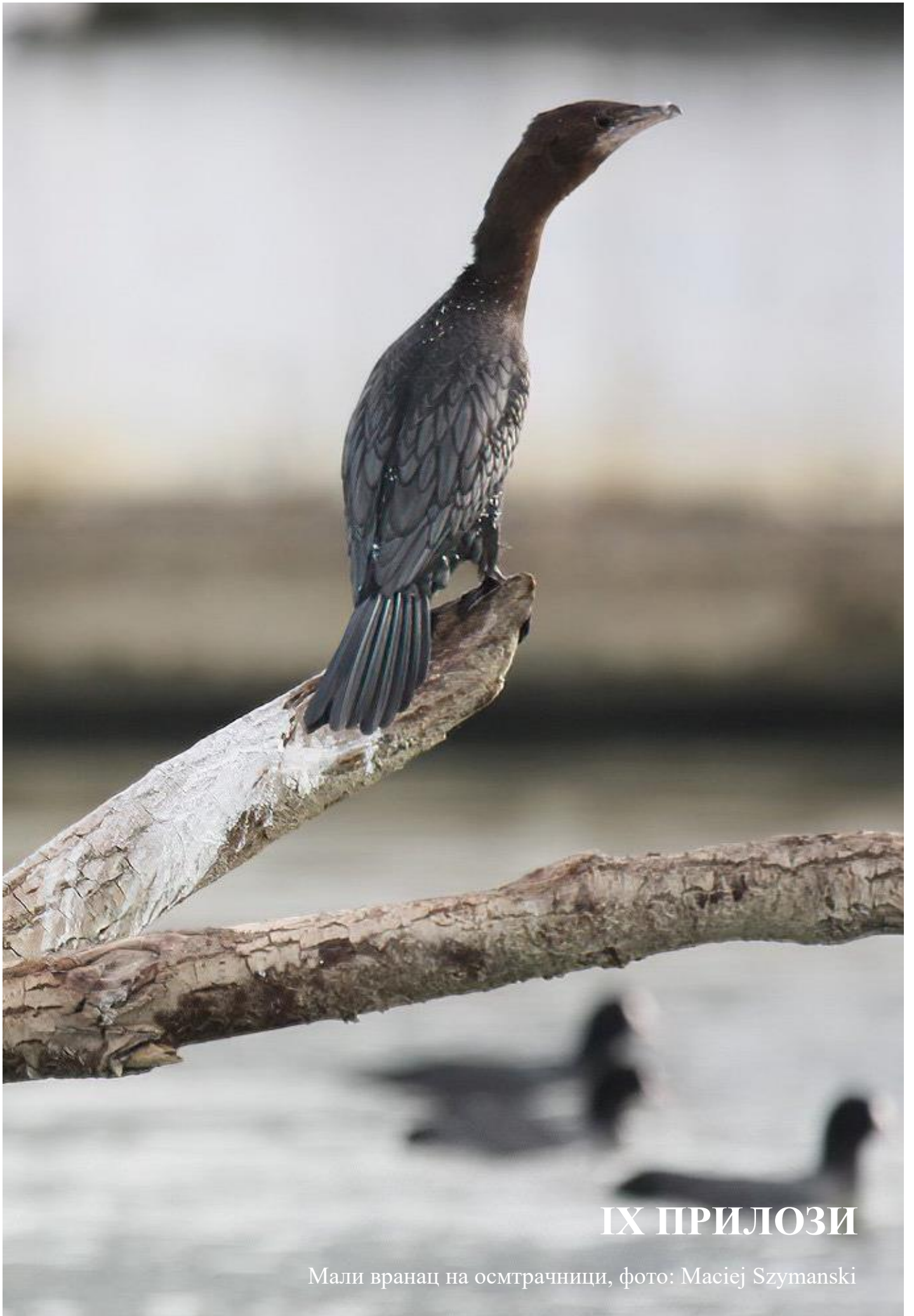
Рајевски Ј. (1950): Вегетација Аде Циганлије.- Гласник Природњачког музеја Српске земље, серија Б, књ.3-4, Београд.

Simić D, Tucakov M. (2004): Numbers and local movements of Pigmy Cormorants *Phalacrocorax pygmeus* wintering in Belgrade. *Acrocephalus* 25 (123): 207-212. Ljubljana.

Стевановић и сар. (1995): Диверзитет васкуларне флоре Југославије са прегледом врста од међународног значаја. – *In* Стевановић, В. & Васић, В. (едс.) - Биодиверзитет Југославије са пегледом врста од међунаодног значаја, Биолошки еакултет у Београду и ECOLIBRI.

Урбанистички завод Београда (2010): Картирање и вредновање биотопа Београда, Извод из Базе подтака, Зелена регулатива Београда, трећа фаза пројекта.

Voskamp, P., Volponi, S., van Rijn, S. (2005): Global population development of the Pigmy Cormorant *Phalacrocorax pygmeus*. *Cormorant Research Group Bulletin* 6: 21-34.

IX ПРИЛОЗИ

Мали вранац на осмтрачници, фото: Maciej Szymanski

1. РЕШЕЊЕ О ПРЕТХОДНОЈ ЗАШТИТИ

Решење о претходној заштити „Станишта малог вранца (*Phalacrocorax rugmaeus*) на Сави у Београду”, број 02 - 3059/1 од 18. новембра 2008. године („Службени гласник” РС, бр. 112/2008)

На основу члана 42. став 4. Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 и 53/95) и члана 129. Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04),
Завод за заштиту природе Србије доноси

Решење о претходној заштити "Станишта малог вранца (*Phalacrocorax rugmaeus*) на Сави у Београду"

Решење је објављено у "Службеном гласнику РС", бр. 112/2008 од 10.12.2008. године.

Члан 1.

Ради очувања и унапређивања највеће зимујуће популације малог вранца у Србији, локалитети "Врбак код Сајма", "Доњи шпиц Аде" и "Мала Циганлија", стављају се под претходну заштиту.

Природно добро се налази на територији града Београда, односно на територијама градских општина Савски венац, Чукарица и Нови Београд.

Члан 2.

Подручје под претходном заштитом одређено је границама:

1. Локалитет "Врбак код Сајма" - налази се у оквиру парцеле бр. 22610 КО Савски венац. Заштићено подручје обухвата шуму беле врбе на десној обали реке Саве поред карго паркиралишта Београдског сајма. Подручје је на обалној страни ограничено бетонираним насипом, а у води обухвата појас од 50 m од последњих постојећих стабала беле врбе;

2. Локалитет "Доњи шпиц Аде" - налази се у оквиру парцеле 13864/2 КО Чукарица. Заштићено подручје обухвата приобални шумски појас беле врбе и тополе од узводног краја Аде, односно од ограде градилишта моста преко реке Саве, и протеже се узводно до првог рени бунара. Ка унутрашњости Аде граница иде насипом, а према матици реке граница иде линијом од 50 m удаљености од последњих приобалних стабала;

3. Локалитет "Мала Циганлија" - налази се у оквиру парцеле број 5412 КО Нови Београд. Заштићено подручје обухвата приобални појас стабала беле врбе на јужној обали Мале Циганлије. Заштићено подручје је ограничено земљаним путем, а у води обухвата појас од 50 m од последњих приобалних стабала беле врбе.

Члан 3.

На подручју под претходном заштитом забрањује се:

1. уништавање, крчење и поткресивање врба, топола и остале вегетације;
2. плашење, узнемиравање и убијање малих вранаца и осталих врста птица;
3. извођење свих радова и активности којима се уништава или може нарушити постојеће стање природних вредности (раскопавање и насипање обала, отварање позајмишта песка или шљунка, изградња објеката, проширење, доградња и други радови на постојећим објектима и сл.);
4. извођење геолошких и других истраживања која нису у циљу унапређења природних вредности;
5. депоновање чврстог и течног отпада као и сваки други вид загађивања;
6. промена морфологије терена.

Члан 4.

Завод за заштиту природе Србије ће се старати о заштићеним подручјима из члана 1. овог решења.

Члан 5.

За све радове и активности које се планирају на подручјима, из члана 1. овог решења, обавезни су услови Завода за заштиту природе Србије.

Члан 6.

Ово решење се доноси на период од годину дана од дана ступања на снагу.

Члан 7.

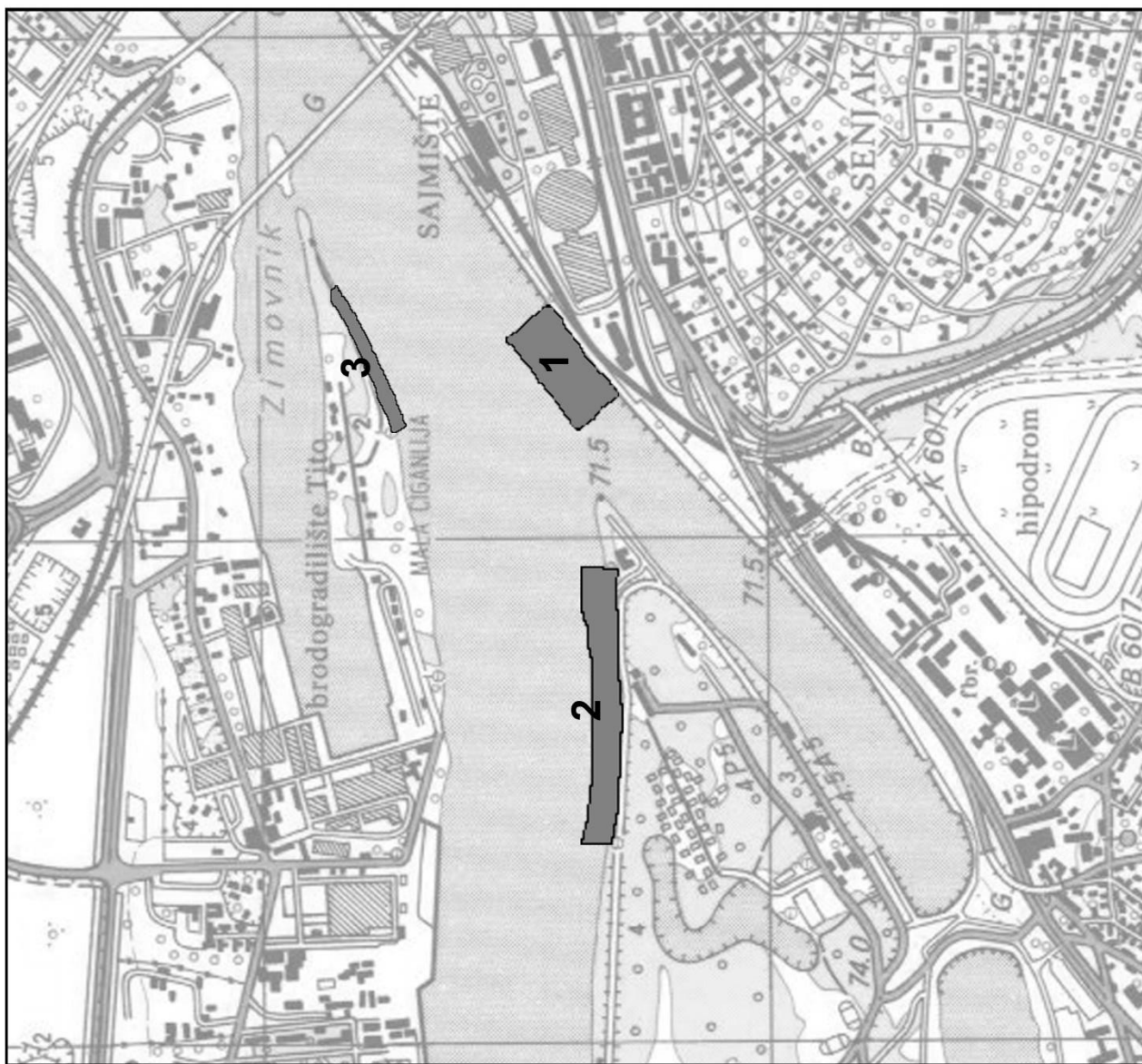
Ово решење ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику РС".

Број 02-3059/1

У Београду, 18. новембра 2008. године

Директор,
др **Ненад Ставретовић**, с.р.

КАРТА ЗАШТИЋЕНИХ
СТАНИШТА МАЛОГ ВРАНЦА
НА САВИ У БЕОГРАДУ

Легенда:

- 1 "ВРБАК КОД САЈМА"
- 2 "ДОЊИ ШПИЦ АДЕ"
- 3 "МАЛА ЦИГАНЛИЈА"

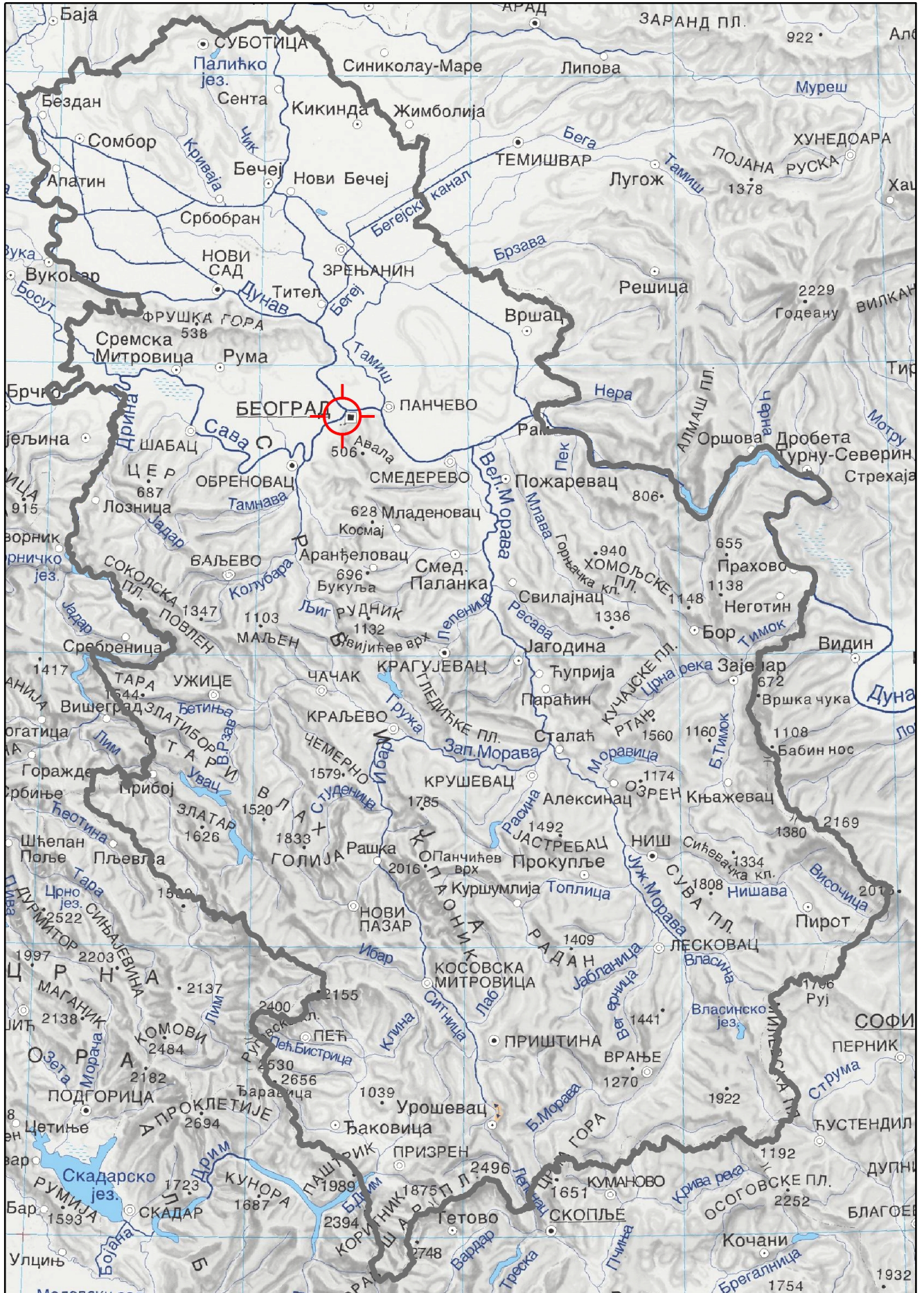

Х КАРТОГРАФСКИ ПРИЛОЗИ

Мали вранац на „сунчању”, фото: Maciej Szymanski

ЗАШТИЋЕНО СТАНИШТЕ „ЗИМОВАЛИШТЕ МАЛОГ ВРАНЦА“

географски положај
1 : 2 000 000

Легенда

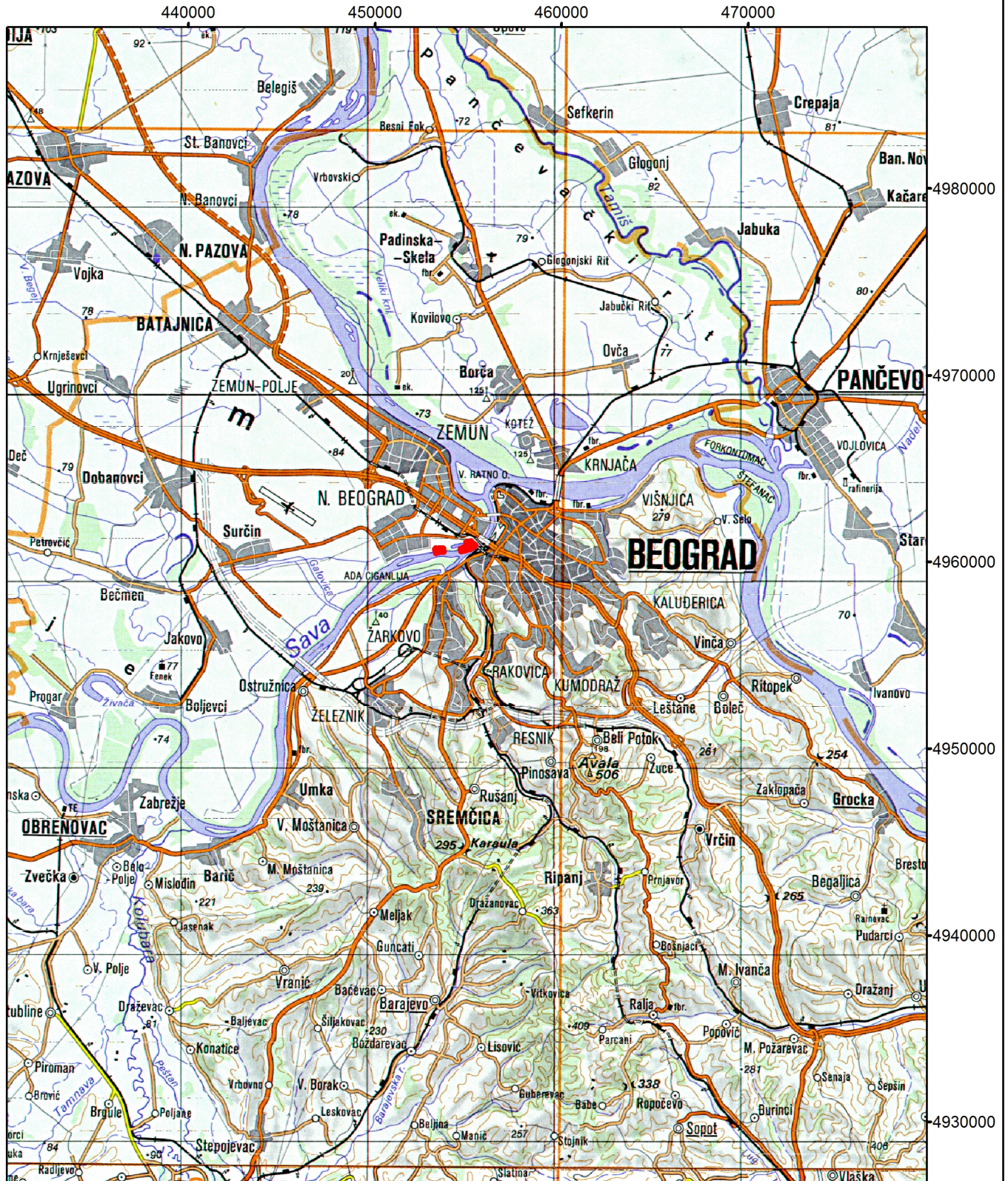
Локација Заштићеног станишта „Зимовалиште Малог вранца“

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ Београд, 2022.

ЗАШТИЂЕНО СТАНИШТЕ „ЗИМОВАЛИШТЕ МАЛОГ ВРАНЦА“

географски положај
1 : 300 000

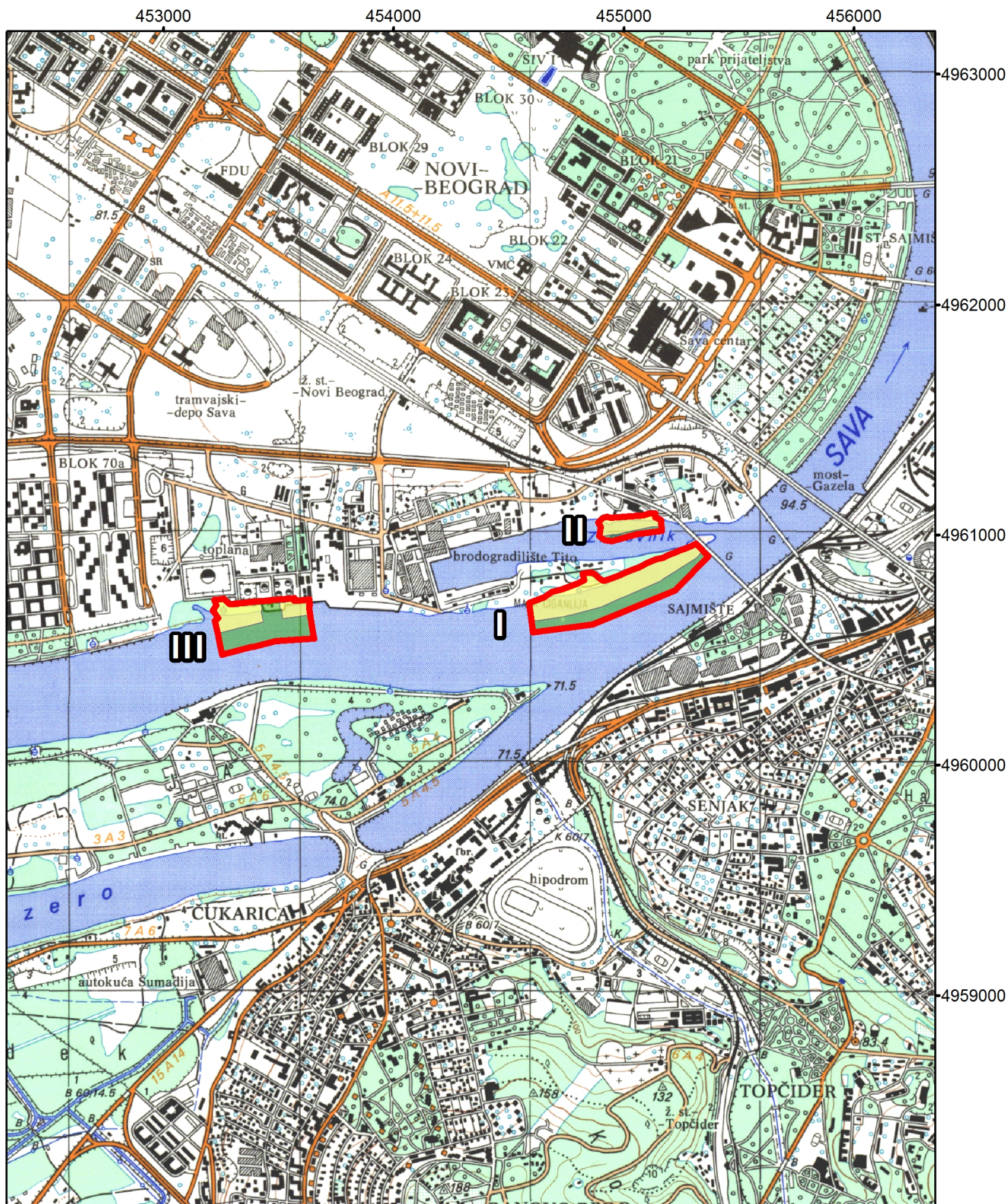
Легенда:

Положај ЗС "Зимовалиште Малог Вранца"

ЗАШТИЋЕНО СТАНИШТЕ „ЗИМОВАЛИШТЕ МАЛОГ ВРАНЦА“

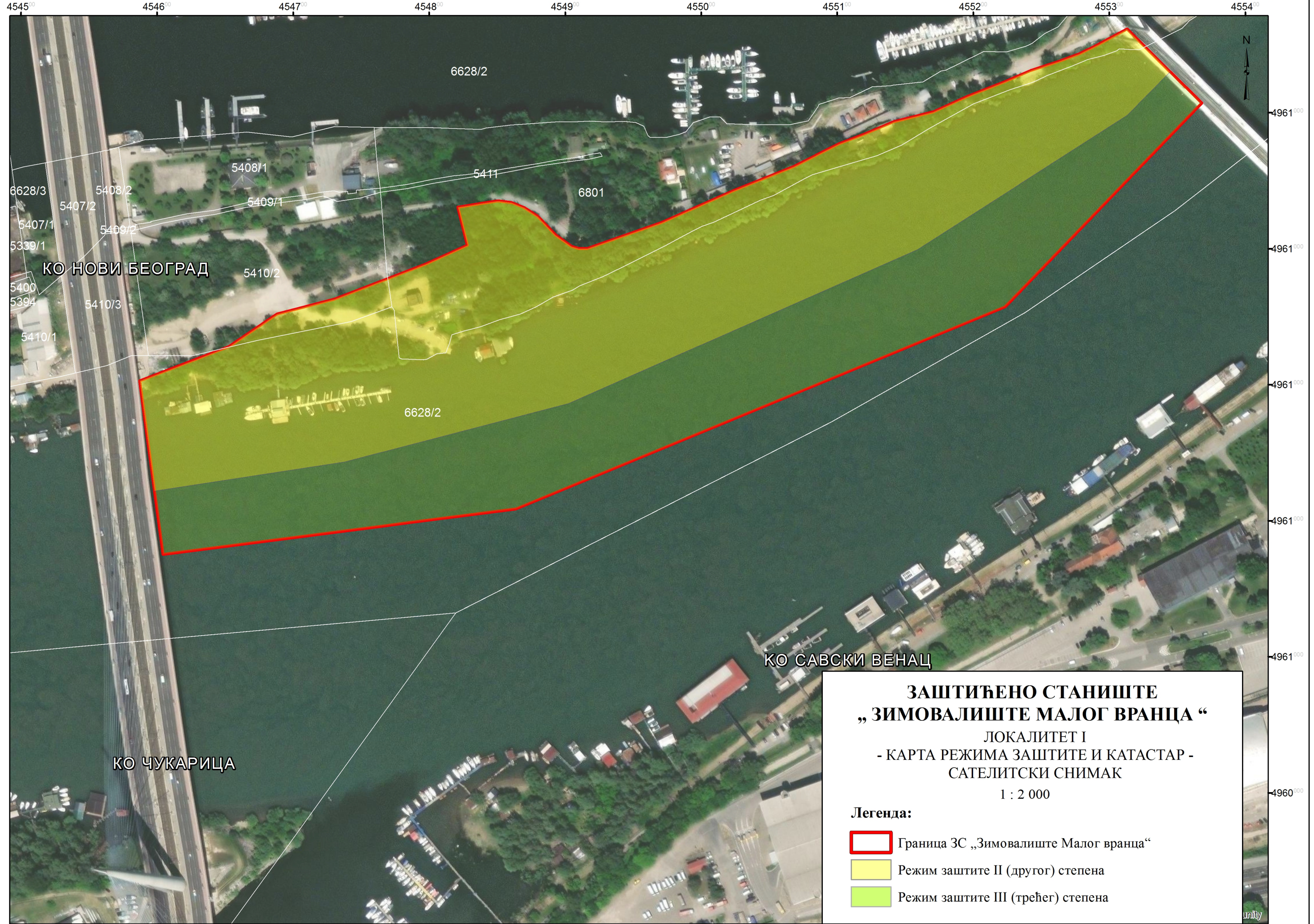
-КАРТА РЕЖИМА ЗАШТИТЕ-

1 : 25 000

Легенда:

- Граница ЗС "Зимовалиште малог вранца" (локалитети I, II и III)
- Режим заштите II (другог) степена
- Режим заштите III (трећег) степена

**ЗАШТИЋЕНО СТАНИШТЕ
„ЗИМОВАЛИШТЕ МАЛОГ ВРАНЦА“**
ЛОКАЛИТЕТ I
- КАРТА РЕЖИМА ЗАШТИТЕ И КАТАСТАР -
САТЕЛИТСКИ СНИМАК
1 : 2 000

Легенда:

- Граница ЗС „Зимовалиште Малог вранца“
- Режим заштите II (другог) степена
- Режим заштите III (трећег) степена

ЗАШТИЋЕНО СТАНИШТЕ „ЗИМОВАЛИШТЕ МАЛОГ ВРАНЦА“

ЛОКАЛИТЕТ II
 -КАРТА РЕЖИМА ЗАШТИТЕ И КАТАСТАР-
 САТЕЛИТСКИ СНИМАК
 1 : 2 000

Легенда:

- Граница ЗС "Зимовалиште Малог вранца"
- Режим заштите II (другог) степена
- Режим заштите III (трећег) степена

ЗАШТИЋЕНО СТАНИШТЕ „ЗИМОВАЛИШТЕ МАЛОГ ВРАНЦА“

ЛОКАЛИТЕТ III
 -КАРТА РЕЖИМА ЗАШТИТЕ И КАТАСТАР-
 САТЕЛИТСКИ СНИМАК
 1 : 3 000

Легенда:

- Граница ЗС "Зимовалиште Малог вранца"
- Режим заштите II (другог) степена
- Режим заштите III (трећег) степена

